

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

107565

**ELAZIĞ İL MERKEZİNDEKİ İLKÖĞRETİM
OKULLARI VE LİSELERDE GÖREV YAPAN
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİ VE
ÖĞRENCİLERİ AÇISINDAN DERS DIŞI
EGZERSİZ FAALİYETLERİNİN
DEĞERLENDİRMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMENTASYON MERKEZİ**

107565

**ATALAY GACAR
ELAZIĞ – 2001**

ONAY SAYFASI

Doç.Dr.Kadir SERVİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

Bu tez Yüksek Lisans Tezi standartlarına uygun bulunmuştur.

Doç.Dr.Mehmet KUTLU

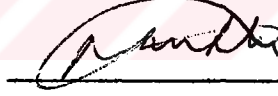
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Mehmet KUTLU

Danışman

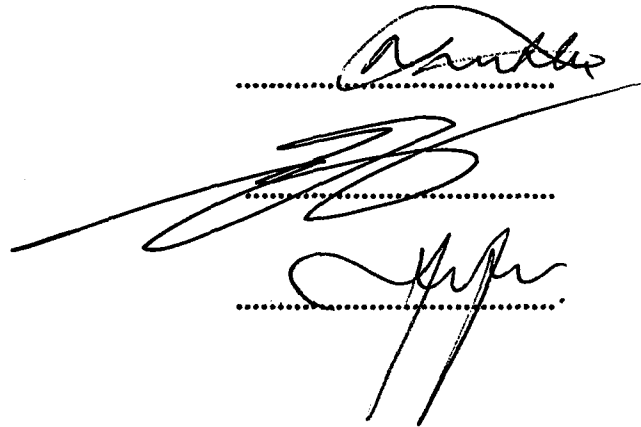

Yüksek Lisans Sınavı Juri Üyeleri

Doç.Dr. Mehmet KUTLU

Yrd. Doç. Dr. A. Teyfik OZAN

Yrd. Doç. Dr. Aytaç POLAT

III. TEŞEKKÜR

Yaptığım çalışmanın sonuçlandırılmasında göstermiş olduğu üstün hoşgörü ve gayretleri ile bana rehberlik eden danışman hocam Doç.Dr.Mehmet KUTLU'ya şükranlarımı sunarım.

Ayrıca çalışmanın gerçekleşmesinde, yardımlarından dolayı Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanlarından Öğr.Gör.Hacı DAĞLI ve Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğretim elemanlarından Öğr.Gör.Eyyüp NACAR hocalarıma en içten duygularıyla teşekkür ederim.

IV. İÇİNDEKİLER

I. BAŞLIK SAYFASI	I
II. ONAY SAYFASI	II
III. TEŞEKKÜR	III
IV. İÇİNDEKİLER	IV
V. TABLOLARIN LİSTESİ	VI
1. ÖZET	IX
2. ABSTRACT	XI
3. GİRİŞ	1
3.1. LİTERATÜR BİLGİ	2
3.1.1. Ders Dışı Egzersiz Çalışmaları İle İlgili Tanımlar	3
3.1.2. Boş Zaman Faaliyeti Olarak Egzersiz Çalışmaları	3
3.1.3. Hizmet İçi Eğitim	4
3.2. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ KANUN VE YÖNETMELİKLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ	4
3.2.1. Önceki Yönetmelikler	4
3.2.2. Halen Yürürlükte Olan Yönetmelik	6
3.3. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	7
3.4. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNİN AMACI	9
3.5. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNİN ÖNEMİ	10
3.6. EGZERSİZ FAALİYETLERİNDE İDARE VE İDARECİLERİN YERİ VE ÖNEMİ	11
3.6.1. Milli Eğitim Müdürlüklerince Yapılacak İşler	12
3.6.2. Okul Müdürlüklerince Yapılacak İşler	13
3.7. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNE İLİŞKİN ESASLAR	13
3.7.1. Ders Dışı Etkinliklerinden İzcilik Faaliyetlerinin Amaçları	15

3.7.2. Ders Dışı Etkinliklerinden Beden Eğitimi ve Spor Çalışmalarının Amaçları	16
3.7.3. Ders Dışı Etkinlerinden Halk Oyunlarının Amaçları	17
3.7.4 Ders Dışı Etkinlerinden Güzel Sanatların Amaçları	17
3.8. BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİNİN TOPLUMUN BEKLENTİLERİ AÇISINDAN MESLEKİ GÖREVLERİNİN ÖNEMİ	17
3.8.1. Ülke Sporunun Gelişmesi Açısından Önemi	20
4. GEREÇ VE YÖNTEM	21
4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	21
4.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ	21
4.2.1. İlköğretim Okulları	22
4.2.2. Genel Liseler Ve Meslek Liseleri	22
4.3.DENEK GURUBU	22
4.4. VERİ TOPLAMA ARACI	23
4.5. TOPLANAN VERİLERİN İSTATİSTİK ANALİZİ	23
5. BULGULAR	24
5.1. ÖĞRETMENLERİN EGZERSİZ FAALİYETLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	24
5.2. ÖĞRENCİ EVRENİ GÖRÜŞLERİNE DAYALI BULGULAR	39
6. TARTIŞMA	54
7. KAYNAKLAR	64
8. EKLER	66
9. ÖZGEÇMİŞ	74

V. TABLOLARIN LİSTESİ

- Tablo 1.** Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı.
- Tablo 2.** Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre dağılımı.
- Tablo 3.** Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımı.
- Tablo 4.** Beden eğitimi öğretmenlerinin uzmanlık ve yardımcı uzmanlıklarına göre dağılımları.
- Tablo 5.** İdarecilik görevi alma durumlarına göre dağılımı.
- Tablo 6.** Okul öğrenci mevcudu.
- Tablo 7.** Elazığ ili merkeze bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmeni sayısı dağılımı.
- Tablo 8.** Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenci sayısı dağılımı.
- Tablo 9.** Okul İdarecilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katkılarına ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı.
- Tablo 10.** Beden eğitimi öğretmenlerine göre okul idaresinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinden beklentileri.
- Tablo 11.** Egzersiz çalışmalarının haftanın günlerine dağılımı.
- Tablo 12.** Egzersiz çalışmalarının öğrenciye etkisinin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı.
- Tablo 13.** Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarının ders dışı egzersiz çalışmalarına etkili olup olmadığı.
- Tablo 14.** Ders dışı egzersiz çalışmalarının öğrencilerin profesyonel anlamda sportif faaliyetlere katılmaları için yeterlilik düzeyi.
- Tablo 15.** Öğretmenlerin mezun oldukları uzmanlık alanı dışında faaliyette bulundukları spor branşı.
- Tablo 16.** Ders dışı egzersiz çalışmaları için araç – gerecin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı
- Tablo 17.** Beden eğitimi öğretmenlerine göre ders dışı egzersiz çalışmalarında hangi faaliyetlerin yapıldığı
- Tablo 18.** Beden eğitimi öğretmenlerine göre ders dışı egzersiz çalışmalarında hangi faaliyetlerin yapılması gerektiği konusunda öğretmenlerin görüşleri.

Tablo 19. Egzersiz çalışmalarının öğrenciler üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı.

Tablo 20. Engelli öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılıp katılmadığı.

Tablo 21. Beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinde öğrencileri yaş ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırıp ayırmadığı.

Tablo 22. Çalışmalara öğrencilerin katılma nedenleri.

Tablo 23. Ders dışı egzersiz çalışmalarının dersleri aksatıp aksatmadığına ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı.

Tablo 24. Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak için test çalışmalarının yapılıp yapılmadığı.

Tablo 25. Yetenekli öğrencilerin klüp çalışmalarına yönlendirilme durumlarına göre dağılımı.

Tablo 26. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olması için neler yapılması gerektiği.

Tablo 27. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin adını sportif faaliyet olarak değiştirilmesinin uygunluğu.

Tablo 28. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilmemesinde etkili olan nedenleri.

Tablo 29. Egzersiz faaliyetleri için okullarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olup olmadığı.

Tablo 30. Anketlerin geri dönüş durumu.

Tablo 31. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin cinsiyet dağılımı.

Tablo 32. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin doğum tarihleri.

Tablo 33. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin anne - baba meslekleri.

Tablo 34. Egzersiz çalışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin fiziksel engellerinin olup olmadığına ilişkin görüşlerinin dağılımı.

Tablo 35. Egzersiz çalışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin, araçların yeterliliğine ilişkin görüşlerinin dağılımı.

Tablo 36. Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin ailelerinin rolü.

- Tablo 37.** Öğrenci görüşlerinin egzersiz faaliyetlerine katılım şartlarına ilişkin dağılımı.
- Tablo 38.** Egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerin katılmamalarının sebebi.
- Tablo 39.** Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin, müfredatta ayrılan zamanın yeterli bulup bulmadıkları.
- Tablo 40.** Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin egzersiz faaliyetlerin nasıl olması gerektiğiyle ilgili görüşleri.
- Tablo 41.** Egzersiz faaliyetlerinin nasıl uygulanması gerektiği (egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenciler açısından).
- Tablo 42.** Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin katılmalarının sebebi.
- Tablo 43.** Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrenciler açısından beden eğitimi öğretmenlerinin yeterli olup olmadığı.
- Tablo 44.** Egzersiz faaliyetlerinde koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olup olmadığı (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından).
- Tablo 45.** Egzersiz faaliyetleri hakkında yeterli bilgi verilip verilmediği (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından).
- Tablo 46.** Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilere ayrıcalık tanınıp tanınmadığı (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından).
- Tablo 47.** Egzersiz faaliyetlerinin okullar arası müsabakalarda okulun başarısını etkileyip etkilemediği (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından).
- Tablo 48.** Ders dışı etkinliklerle ilgili öğrenci görüşlerinin önem sırasına göre dağılımı (katılan öğrenciler açısından).

1.ÖZET

Elazığ İl Merkezindeki İlköğretim Okulları ve Liselerde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Öğrencileri Açısından Ders Dışı Egzersiz Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

Bu çalışmada; ilk öğretim, lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile öğrencilerin ders dışı egzersiz çalışmalarını değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca ders dışı egzersiz çalışmalarının olması gereken ve halihazırdaki uygulamalarla mukayesesinin yanı sıra konunun yeri ve önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Elazığ il merkezinde görev yapan 30 beden eğitimi öğretmeni ve 252 öğrenciye anket uygulaması yapılarak değerlendirmeye alınmış bulgular, SPSS bilgisayar programında frekans, % hesaplamaları ve X^2 yapılarak tablolar halinde sunulmuş ve tartışılmıştır.

Elde edilen önemli bulgulardan; ders dışı egzersiz faaliyetlerini yürüten öğretmenlerin gerekli bilgi birikimine sahip oldukları, ancak çalışmak için gerekli araç, gereç ve tesislerin yetersiz olduğu görülmektedir. Egzersiz faaliyetlerine olan ilgisizlik ve yetersiz spor alanı ve araç-gereç temini hususunda, idarecilerin yeterince duyarlı olmamalarının yanı sıra, çevrede bulunan kurum ve kuruluş yöneticileri ile koordinasyon sağlanmaması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Ayrıca; öğrencilerin, diğer derslerini aksatacağı kanaati ile bu faaliyetlere yeterince motive olamamaları ve branşa ait öğretmen eksikliği dikkati çeken önemli bulgulardandır.

Elde edilen bulgulara göre sonuç olarak; ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun yapılabilmesi için gerekli düzenleme, denetleme ve önlemler gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi Öğretmeni, Öğrenci, Ders Dışı Egzersiz

1. ABSTRACT

The Evaluation of Outdoor Exercise Activities by View of Physical Educator and Students Who Work in Elementary and High School in Elazığ City Centre.

In this study, we have tried to determine the evaluation of the students and physical educator who work in elementary and high schools and their equivalent, outdoor exercises activities. In addition, besides the comparison of the necessary outdoor and activities progress, we have also tried to obtain importance and the state of the subject.

We have applied questionnaire to 252 students and 30 physical educators who work in Elazığ centre. The frequencies and % calculations and X^2 test of the findings of this questionnaire were obtained using the SPSS computer programme. The results were mentioned in various tables and discussed.

The obtained important findings: physical educators who carries the outdoor exercises have enough accumulated knowledge but the equipment and facilities are not enough for their productive works we have determined very important deficiency in not adequately sensitive to outdoor exercises, inadequate sport field and beside these manager indifference to assure the equipment, co-ordination with local managers and establishments.

Since, students believe that the outdoor exercises may trap their main studies, they have not enough motivation on those activities and the main branch physical educator deficiency is an important notice in the findings.

According to obtained findings, as a result, to make the outdoors exercises activities appropriate aims to arrangements, controls and precautions have been necessary.

Key Words: Physical Educator, Student, Outdoor Exercises

3. GİRİŞ

Günümüzde spor, fertlerin bedenlen, ruhen, fikren gelişmelerini ve bu öğeler arasında koordinasyon yeteneği sağlayan bir ilimdir.

Toplum içerisinde öğrencilerin; becerilerinin geliştirilmesi, sağlıklı bir kişilik kazanması, fiziksel ve ruhsal yönden geliştirilmesi, dayanışma ve yardımlaşma alışkanlıklarının kazanılması ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amaçlarıdır.

Ders dışı egzersiz faaliyetleri ağırlık olarak ilk öğretim ve lise dengi okullarda yapıldığından; öğrencilerin ruhen, bedenlen ve sağlık açısından gelişmelerini sağlamaktadır.

Bu faaliyetler sonunda elde edilen başarılar öğrencilerin okulunu, arkadaşlarını ve kendisini tanımasını ve faaliyetlere katılımını artırmaktadır.

Bu araştırmanın sonucunda; beden eğitimi ve sporu amaçlayan, egzersiz faaliyetlerinin Milli Eğitim egzersiz faaliyetleri programında yer alan esaslara ne derece uyularak gerçekleştirildiğinin anlaşılması, egzersiz çalışmalarının durumu hakkında gerçekçi bir değerlendirme sonucu elde edilen veriler üzerinde düşünme, tartışma ve yeni araştırmalara öncülük yapması irdelenecektir.

3.1. LİTERATÜR BİLGİ

Beden eğitimi ve spor, insanların bedeni ve zihni yönlerden sağlıklı gelişmelerini sağlayan, bu alanda kazandıkları bilgi, beceri ve iyi alışkanlıklar yolu ile iyi bir birey ve vatandaş olmalarında büyük rol oynayan faaliyetler kapsamındadır.

Ders dışı egzersiz çalışma programı, 21 Temmuz 1976 Tarih ve 15653 sayılı Resmi Gazete ile 2 Ağustos 1976 Tarih ve 1894 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanarak, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 20.1.1976 tarih 230/32015 sayılı yazı ile il personel şube müdürlüklerine gönderilen tamimle uygulamaya sokulmuştur¹⁶.

Son olarak 1990 yılında MEB. Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı; öğretmenlere yardımcı olmak amacı ile, ilköğretim okulları, ve lise dengi okullarda beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve dışı çalışma talimatını hazırlamıştır.

Talimatnamede, ders içi ve ders dışı çalışmalarının önemi üzerinde durulmuştur.

3.1.1. Ders Dışı Egzersiz Çalışmaları İle İlgili Tanımlar

Egzersiz çalışması; derslerin dışında düzenlenen sınıflar arası spor yarışmaları, okul takımı haftalık çalışmaları, izcilik faaliyetleri ve beden eğitimi faaliyet alanı içerisine giren her türlü hazırlık ve halk oyunları çalışmalarına denir³.

Ders dışı egzersiz çalışmaları: öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirilmesi, ilgi ve yeteneklerini geliştirme olanağı sağlaması, kişilik ve istidatlarla ilgili özelliklerin geliştirilmesi açısından önemlidir¹.

Egzersiz alışmaları, derslerin dışında düzenlenen sınıflar arası yarışmaları, izcilik ve halk oyunları çalışmalarının okullar arası yarışmalar için yapılacak olan hazırlık çalışmalarını kapsar⁸.

Ders dışı etkinlikler olarak da adlandırılan egzersiz alışmaları: Beden eğitimi derslerinin bir parçası ve devamıdır. Öğrencilerin derslerde öğrendiklerini pekiştirdikleri alandır.

3.1.2. Boş Zaman Faaliyeti Olarak Egzersiz alışmaları

Boş zaman faaliyeti olarak egzersiz çalışmaları kişinin mesleki, ailevi ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra, zgr iradesi ile girebileceği dinlenme, eğlenme , bilgi ve becerilerini geliştirme toplum hayatına gönüllü olarak katılma gibi faaliyetlerdir²⁰.

Boş zaman, bireyin çalışma saatleri dışında uykuda geçen zamanın, işe gidip gelme zamanının ve zaruri gereksinimleri için harcadığı zamanın dışında kalan ve bireyin istediği gibi kullanacağı zamandır. Kısaca, bireyin çalışma ve diğer görevlerinden sonra zgr olarak dinlenme, eğlenme, toplumsal başarı yada kişisel gelişim için kullandığı bir zamandır¹⁸.

3.1.3. Hizmet İçi Eğitim

Kamu veya özel kurum ve kuruluşlarında çalışan her seviyede personele, işe başladıklarından emekli oluncaya kadar, işe intibak, işe verimliliklerini arttırmak, bilgi ve görgülerini tazelemek, yeni durumlara intibaklarını ve ileri görevlere hazırlanmalarını sağlamak amacı ile yapılan eğitimdir.

Hizmet içi eğitim, özel ve tüzel kişilere ait iş yerinde, belirli bir maaş veya ücret karşılığında iş almış ve çalışmakta olan bireylere görevleri ile ilgili, beceri ve tutumlar kazandırmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir¹⁷.

3.2. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİ İLE İLGİLİ KANUN VE YÖNETMELİKLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

3.2.1. Önceki Yönetmelikler

21 Temmuz 1976 tarih ve 15653 sayılı resmi gazete ile yayınlanmış olmakla 2 Ağustos 1976 tarih ve 1894 sayılı tebliğler dergisine alınmış ve MEB. İlk Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 20.01.1976 tarih 230/32015 sayılı yazı ile il personel şube müdürlüklerine gönderilmiş tamimle, ders dışı 6 saatlik egzersiz çalışma programı uygulamaya sokulmuştur.

Öğretim yılı başında yapılacak olan öğretmenler kurulu toplantısında eğitsel konular için rehber öğretmenler seçilecektir. Seçilen bu öğretmenler yıllık eğitsel kol çalışma programlarını ilk ve orta dereceli okullar eğitici çalışmalar yönetmeliği ışığında hazırlayacak ve aksatılmadan uygulanması konusunda gerekli hassasiyeti gösterecektir. Sınıflar arası yarışmaları yapmayan ve lig heyetlerince düzenlenen okullar arası yarışmalara Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığınca yayımlanan “yarışma yönergesi” hükümlerine göre katılmayan okulların beden eğitimi öğretmenlerine egzersiz çalışmaları ücreti ödenmeyecektir. Lig heyeti bulunmayan yerlerde bu ücreti alabilmek için sınıflar arası yarışmaları düzenli bir şekilde yapıp sonuçlandırmak yeterli olacaktır¹⁴.

Okullarda beden eğitimi derslerinin dışında yapılacak beden eğitimi spor ve izcilik çalışmalarını yürüten öğretmenlere, 4 Aralık 1983 tarih ve 18241 sayılı resmi gazete de

yayınlanan ders ücretlerine ilişkin esasları belirleyen karamamenin 26, maddesi gereğince bu çalışmaların karşılığında haftada 6 saatlik ek ders ücreti ödenmektedir¹⁶.

1982 Anayasasının 59. maddesinde yer alan “Devlet her yaştaki Türk vatandaşının beden eğitimi ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.” ifadesi, Türk Toplumunun ihtiyacı olan beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin devlet tarafından teminat altına alındığını açıkça belirtmektedir.

Okullarda beden eğitimi derslerinin dışında yapılacak beden eğitimi spor ve izcilik çalışmalarını yürüten öğretmenlere, 4 Aralık 1983 tarih ve 18241 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ders ücretlerine ilişkin esasları belirleyen karamamenin 26. maddesi gereğince bu çalışmaların karşılığında haftada 6 saatlik ek ders ücreti ödenmektedir. Bu ücretin alınabilmesi için egzersiz çalışmalarına yönelik yıllık programın ders yılı başında spor kolu yıllık faaliyet programına paralel olarak yapılan görev bölümüne göre çalışmayı yürütecek öğretmen tarafından 3 örnek olarak hazırlanması ve bu programın okul müdürlüğü kanalı ile Milli Eğitim Müdürlüğünün onayından geçirilmesi gerekmektedir. Bir örneği İl Milli Eğitim Müdürlüğünde kalan bu programın, diğer örneklerinden biri okul da dosyalanacak, bir tanesi de çalışmayı yürütecek öğretmende bulunacaktır.

Egzersiz çalışmaları, öğretim yılı başında hazırlanan yıllık programa göre yürütülecektir. Bu çalışmalar için ayrı bir ders defteri tutulacak, yapılan çalışmaların ilgili öğretmen tarafından işlendiği bu defter, ücret tahakkukunda belge olarak değerlendirilecektir³.

İlk ve Orta Öğretim kurumları ders dışı çalışma talimatının 26. Maddesine göre, okullarda ders dışı izcilik, beden eğitimi ve spor çalışmalarını yürüten öğretmenlere, bu görevlerine karşılık aylık ve ücretle okuttukları ders sayısına bakılmaksızın okul

müdürlüğünce düzenlenen ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünce onaylanan program gereği, fiilen yapacakları bu faaliyetler karşılığı haftada altı saat daha ek ders görev ücreti ödenir¹³.

Egzersiz programı yapılırken 6 saatlik süre, haftanın bütün günlerinde kullanılabilir. En ideal planlama ikişer saatlik 3 güne göre düzenlenmektedir³.

3.2.2. Halen Yürürlükte Olan Yönetmelik

Yeni yönetmeliğin önceki yönetmeliklerden farkı, çalışma süresinin okulda yıllık ders saati sayısının %8'inin geçemeyeceğinin belirtilmesi, faaliyeti yürütecek öğretmenlerin öğretim yılı başında toplanan öğretmenler kurulu tarafından belirlenmesi ve egzersiz çalışmalarına ilişkin esasların bir tabloya dönüştürülerek hangi faaliyetlerin yapılacağı ve bu faaliyetlerin en az kaç öğrenciyle yapılacağının belirtilmesidir.

16.12.1998 tarih ve 23555 sayılı resmi gazetede yayınlanan ve 1.12.1998 tarihinde yürürlüğe giren ilgili esasların 16. maddesinde;

“Ders dışı izcilik, beden eğitimi ve spor çalışmaları, halk oyunları ve güzel sanatlarla ilgili dallarda fiilen çalışma yaptıran yönetici ve öğretmenlere; aylık karşılığı ders, ek ders, ders niteliğinde yönetim ve ders dışı hazırlık ve planlama görevi saatine bakılmaksızın, gündüz ücreti üzerinden haftada azami 6 saat ek ders ücreti ödenir. Ancak bir ders yılında bu kapsamda ödenecek ek ders saati sayısı, okulun bir ders yılındaki toplam ders saati sayısının % 8' ini geçemez.

Bu etkinliklerde görev alacak yönetici ve öğretmenlerde aranacak nitelikler, her bir etkinlik için aranacak en az öğrenci sayısı ile benzeri diğer hususlar “Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenir ve etkinlik programları okul müdürlüklerince hazırlanıp, Milli Eğitim Müdürlüklerince onaylanır” denilmektedir⁹.

3.3. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Spor, yetişmekte olan nesillerin temel öğesi olan gençlere fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet olarak kabul edilmektedir. Henüz çocukluk ve gençlik devresinde olan, çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanma çağında bulunan her derecedeki okullarda bulunan öğrencilerin tamamının eksiksiz olarak çağımız şartlarına uygun şekilde eğitilmeleri mümkün olmayabilir. Bu bakımdan bunu kısmen telafi etmek üzere okullarda, ders dışı egzersiz faaliyetlerine büyük önem ve ağırlık verilmeli, bu faaliyetler dersin devamı bölünmez bir bütünü olarak düşünölmeli ve değeriendirilmelidir.

Bu amaçlar;

a- Araç, gereç, alan ve tesislerden bütün öğrenciler yararlandırılmalı, çalışmalar buna göre düzenlenmelidir.

b- Her sınıf veya grup öğrencilerine gün, saat ve çalışacakları spor dalı belirtilerek haftalık, aylık ve yıllık programlar yapılmalıdır.

c- Öğrencilerin ders dışı faaliyetleri de izlenerek değeriendirmelerinde dikkate alınmalıdır.

ç- Ders dışı faaliyetlerde görevler, demokratik olarak dağıtılmalı öğrencilerin kendi kendilerini yönetmelerine , denetlemelerine öncelik verilmelidir. Böylece karşılıklı görev ve sorumluluk duygularının gelişmelerine imkan hazırlanmalıdır.

d- Ders dışı faaliyete yeni başlayan öğrencileri gözleyip, branşlara yönelik küçük denemeler yapıp, öğrencinin ilgi ve yeteneğine uygun spor dalını bulmasında yönlendirici ve yardımcı olunmalıdır.

e- Okul içindeki çalışmalarla ve öğrencinin beden eğitimi ve spor faaliyetlerine özendirilmesi ve neticede öğrencilerin kendilerini deneme ve tanıma açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bütün öğrencilere ders dışı faaliyetlere katılma fırsatı tanıyan sınıflar arası karşılaşmalara ağırlık verilmeli, fırsat eşitliği ilkesi zedelenmemelidir. Tabana yayılan bu faaliyetlerde başarılı öğrenciler, okul takımlarına alınarak değerlendirilmelidirler.

f- Ders dışı egzersiz çalışmalarında, okulun diğer öğretmenlerinden ve çevredeki uzman kişilerden yararlanılmalıdır. Ancak öğretmen olmayan uzman kişilerin seçiminde çok titiz davranılmalı, öğrencileri olumsuz yönde etkileyen davranış ve alışkanlıkları görülen kişiler derhal uzaklaştırılmalıdır.

g- Öğrencilerin, okulun bünyesi dışındaki diğer kuruluşlar tarafından seviyelerine uygun olarak düzenleyecekleri spor gelişim çalışmalarına yönlendirilmelerine önem verilmelidir.

h- Okulun bulunduğu çevrede yapılabilecek spor dallarının temel eğitim ve öğretimi engellenmeyecek şekilde çevre imkanları da kullanılmak sureti ile derslerde veya ders dışı çalışmalarda ele alınmalıdır.

Çok geniş bir uygulama alanı olan ders dışı faaliyetlerinin, düzenli ve sistemli bir şekilde yürütülebilmesi için okul müdürlerine ve beden eğitimi öğretmenlerine bir dizi görevler düşmektedir.

Okullarımızda bu faaliyetlerin düzenli ve sistemli bir şekilde yürütülebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanarak yürürlüğe konan “okul spor kolları yönetmeliği” nde gerekli bütün hususlar metodik bir şekilde açıklanmıştır.

Egzersiz alışmaları planlamasında, çalışma yapacak retmen ile çalışmalara katılacak öğrencilerin zamanlarının boş olması esastır. Bu planlama, çalışmayı yapacak ğretmen tarafından hazırlanır³.

3.4. DERS DIşI EGZERSİZ FAALİYETLERİNİN AMACI

Ders dışı çalışmaları, toplumun ihtiyaçlarını karşılayıcı, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarıcı ve geliştirici, sorunları doğru çözümleyen, akılcı dūřünebilen, tarihsel ve ulusal değerleri benimsetici ve koruyucu, sanayi ötesi toplum olmanın getireceği problemleri çözebilecek nitelikte, başarma isteği ile dolu ve girişimci insanların yetiştirilmesini amaçlar.

Ders dışı egzersiz çalışmaları, sadece fiziksel hareket olarak dūřünülmemelidir. Beden eğitimi ve ders dışı etkinlikler ferdin hareket tecrübeleri ile ortaya çıkardığı değişim sürecidir. Sadece bedensel gelişme ile değil, aynı zamanda da bedensel hareketler yoluyla insanın bütün eğitimi ile ilgilenir¹⁰.

Beden eğitimi ve egzersiz faaliyetleri fiziksel hareketler yoluyla kişiye bir bütün olarak eğitme amacı güttüğü gibi, tüm organizmanın kendi arasında, fiziksel olduğu kadar, sosyal, mantıksal ve duygusal yönden de iletişimidir.

Özet olarak beden eğitimi ve ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacı, sadece kas, eklem ve organ sağlığı olarak dūřünülemez. Ayrıca beden sağlığı yanında; kuvvetli, cesur, kesin karar verebilen, iradeli, başkalarına yardımcı, canlı, neşeli ve ruh sağlığı yerinde olup yaşama gücüne sahip iyi bir vatandaş yetiřtirmektir⁹.

3.5. DERS DIŞI EGZERSİZ FAALİYETLERİNİN ÖNEMİ

1981 tarih ve 1750 sayılı Resmi Gazetede ve 2909 sayılı Tebliğler Dergisinde yer alan; “Okul Spor Kolları Yönetmeliğine” göre yürütülecek ders dışı sportif faaliyetler çerçevesinde aşağıda yer alan ilkeler önem taşımaktadır.

a- Ders dışı sportif etkinlikler, demokratik eğitim ve davranışları kazandırma açısından önem taşımaktadır. Toplumun sorunlarını tartışma, kararlar alma, görev ve iş bölümü anlayışı içerisinde uygulamalar yapma ve sonuçta yapılanların bir değerlendirmeden geçirilmesi, öğrencilerin demokratik davranış kazanmaları açısından önemli fırsatlardır.

b- Ders dışı sportif etkinlikler yoluyla öğrencinin gizli kalmış bedensel yetenekleri ortaya çıkartılabilir. Bazı öğrencilerin gelecekte başarılı birer sporcu olmalarında bu yaklaşım önem taşıyacaktır.

Eğitim bütünlüğü içinde, bireyi ve toplumu eğitmede beden eğitimi ve spor araç olarak kullanılırken amaç olarak da yapılmaktadır. Beden eğitimi ve spor öz varlığımız olan bedensel ve ruhsal sağlığımızı doğrudan etkiler.

Zihinsel olarak daha uyanık, disiplinli ve bilinçli olmamızı sağlar. Bedensel olarak daha güçlü, kuvvetli ve dayanıklı, iş verimi daha yüksek, becerili, yaratıcı, üretken olmamıza yardım eder.

Çocuğun uyum içinde, oyun kurallarına göre hareket etmesi, yasaları daha kolay tanımasına ve daha uyumlu bir kişi olarak toplumda yer almasına ortam hazırlar. Oyun içinde takım arkadaşları ile birlikte ortaklaşa başarı için mücadele eder. Taktikler geliştirilir. Önlemler alınır. Kendi takımına, taraftarına ve temsil ettiği kesime zararlı olabilecek davranışları göstermekten kaçınır. Öz denetimli, disiplinli olur².

Sporda sağladığı üstün başarısı, kişiliği ve oyun zekası ile arkadaşlarına sağladığı üstünlük, onun zamanla liderlik özelliğini de ortaya çıkarır. Bu nedenle okul eğitiminde, yetiştirme yurtlarında, ıslah evlerinde, hapishanelerde ve askeriyede kişileri topluma kazandırmayı amaçlayan, kişinin kendine olan öz güvenini, becerisini ve kişiliğini geliştiren eğitim programlarında, beden eğitimi ve spor etkinlikleri önemli yer tutar¹.

3.6. EGZERSİZ FAALİYETLERİNDE İDARE VE İDARECİLERİN YERİ VE ÖNEMİ

Çok geniş uygulama alanı olan ders dışı egzersiz faaliyetleri okulun bünyesi içerisinde gerektiği gibi yürütülebilmesi için, okul müdürlüklerine, milli eğitim müdürlüklerine ve beden eğitimi öğretmenlerine bir dizi görevler düşmektedir.

Buna göre ilköğretim ve orta öğretim kurumlarının tamamında 1981 tarih ve 17509 sayılı Resmi Gazete, 2099 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan okul spor kolları yönetmeliğine uygun bir spor kolu kurulacaktır.

Spor kolu faaliyet programında ders dışı esaslara ilişkin konular dikkate alınarak yer verilecek, bu konular göz önüne alınarak ders yılı başında 6 saatlik ders dışı egzersiz programı hazırlanacak, üç örnek olarak hazırlanan bu program okul müdürü kanalı ile İl Milli Eğitim Müdürlüğünün onayından geçirilmesi gerekmektedir.

Okul idarecileri ve öğretmenler bu çalışmalardan dolaylı olarak etkilenmektedirler. Yetersiz olan malzemenin teminine gitmek, gerekli çalışma zemini hazırlamak, hafta içi yapılan çalışmalarda öğrencilere gereken kolaylığı sağlamak bu konuda başarılı olunabilmesi için gerek idarecilerin gerekse diğer öğretmenlerin yardımcı olmaları gerekmektedir.

Yöneticiler kurum içinde ve dışında yönetimi sürdürürken, aynı zamanda da çevreye ve topluma da hizmet ederler. İdareciler bu bağlamda kurum içinde öğretmen ve öğrenci, kurum dışında da öğrenci velileri ile iyi bir işbirliğine gitmeli, öğrencilerin başarılı olabilmesi için onların moral gücünü yüksek tutmalı, onlara güvenmeli ve gayret telkin etmelidirler. Aksi halde öğrencilerde ürkeklik, tedirginlik, isteksizlik, bezginlik içinde bulunacaktır. Bu ise moral gücünün düşüklüğüne ve başarısızlığın artmasına neden olacaktır. İşte bu durumda yöneticiler öğrencilere kendi iradelerine dayanarak zihni kabiliyetlerini geliştirme imkanları hazırlamalı, incelemeler ve araştırmalar yapmaya yönleltmelidir.

Öğrenci ruh,akıl ve beden bütünlüğü içinde tam bir şahsiyet kabul edilerek yetişen gençliğin kabiliyet temayül ve arzusu ile toplumun ihtiyaç ve imkanları arasına uygun bir denge kurulmalıdır. Bilen ve yapan insan yetiştirmekte ve araştıran yaratıcı zekaların yetiştiği geniş imkanların hazırlanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır⁴.

3.6.1. Milli Eğitim Müdürlüklerince Yapılacak İşler

a- Ders dışı egzersiz çalmaları Milli Eğitim Müdürlüklerinin yönetim ve denetiminde düzenlenir.

b- Bakanlıkça Milli Eğitim Müdürlüklerine gönderilen ders dışı egzersiz çalışmaları genelgesi ve programının tüm okullara dağıtımını sağlar.

c- Ders dışı egzersiz çalışmalarının gerektirdiği tesis ve antrenör konusunda ilgili kurumlarla koordineyi sağlar.

d- Ders dışı egzersiz çalışmalarının bitiminde sonuç raporunu, örnek forma uygun doldurulmasını ve her yıl için 20 Temmuz tarihine kadar bakanlığa gönderilmesini sağlar.

3.6.2. Okul Müdürlüklerince Yapılacak İşler

Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin düzenlenmesi ve en yararlı bir şekilde yürütülmesinden okul müdürlükleri sorumludur. Okul müdürü her ğretim yılının mayıs ayında beden eēitimi öğretmenleri veya dersi yürüten öğretmenlerle toplantı yaparak bir sonraki yılda;

a- Okulun araç, gereç ve tesis durumu göz önünde bulundurularak çalışma yapılacak branşları tespit eder.

b- Çalışma yapacak öğretmenlerin branşlarını tespit eder. İmkanlar ölçüsünde öğretmenlerin kendi branşlarında faaliyet göstermeleri saēlar.

c- Bakanlıkça gönderilen programlara dayalı olarak çalışma programları hazırlar.

d- Her branş için günde iki saat ve haftada altı saat olmak kaydı ile çalışma takvimi hazırlanır.

e- Yapılan program doērultusunda; okulun tesis, araç, gereç ve antrenörlerin temini için Milli Eēitim Mdrlē kanalıyla Gençlik Spor İl Mdrlē ile ilişki kurar¹².

3.7. DERS DIşI EGZERSİZ FAALİYETLERİNE İLİşKİN ESASLAR

Çalışmalara ilişkin esasları belirlerken etkinlik alanlarını, en az ērenci sayısını ve çalışmayı yürütecek öğretmende ne gibi nitelikler var, bu muhakkak göz önünde bulundurulacak ve program o doērultuda hazırlanacaktır¹³.

Sıra no	Etkinlik alanı	En az öğrenci sayısı	Nitelikler
1	İzcilik	12	Milli Eğitim Bakanlığınca verilmiş izci liderliği sertifikası bulunan öğretmenler tarafından yürütülür
2	Beden eğitimi ve spor çalışmaları Futbol Hentbol Basketbol Voleybol Atletizm Güreş Badminton Kros Judo Karate Tekvando Masa tenisi Jimnastik Yüzme Satranç Boks Eskrim Kayak	18 14 12 12 12 10 8 8 7 7	Beden eğitimi öğretmenleri tarafından yürütülür. Beden eğitimi öğretmenlerinin bulunmaması veya yetersiz olması halinde yan alanı beden eğitimi olan veya yürütülecek etkinlik ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslara katılarak belge alan yada ulusal yada uluslararası düzeydeki yarışmalara sporcu antrenör hakem olarak katıldıklarını belgelendiren diğer öğretmenler tarafından da yürütülebilir.
3	Halk oyunları	12	Türk halk oyunları öğretmenler tarafından yürütülür. Türk halk oyunları öğretmen bulunmaması durumunda veya yetersiz olması durumunda yan alanı halk oyunları olan veya bu alanda beceri deneyim ve çalışmaları bulunan ve bu durumu belgelendiren diğer öğretmen tarafından yürütülebilir.
4	Güzel sanatlar Plastik sanatlar 1.Resim 2.Heykel 3.Mimari Fonetik sanatlar 1.Müzik 2.Edebiyat Dramatik sanatlar 1.Tiyatro 2.Opera 3.Bale 4.Drama 5.Sinema	8	Alanın öğretmenleri tarafından yürütülür. Alanın öğretmen bulunmaması veya yetersiz olması halinde yürütülecek etkinliğe uygun olan ya da ilgili alanda beceri deneyim ve çalışmaları bulunan ve bu durumunu belgelendiren diğer öğretmenler tarafından yürütülür.

En az öğrenci sayısı oluşturulacak grup veya çalışma konusuna göre okul müdürlüklerince belirlenir.

Açıklama:

a- Ders dışı eğitim kapsamındaki herhangi bir etkinlik alanında en az öğrenci sayısı dikkate alınarak oluşturulabilen grup sayısına göre etkinliği yürütebilecek nitelikteki öğretmen sayısının daha fazla olması halinde bu etkinliğin hangi öğretmen yada öğretmenler tarafından yürütüleceği öğretmenler kurulu tarafından belirlenir.

b- Her bir etkinlik alanı için belirlenen niteliklere sahip öğretmen bulunmaması halinde bu nitelikleri taşıyan müdür yardımcıları da bu etkinlikleri yürütebilir⁹.

3.7.1 Ders Dışı Etkinliklerinden İzcilik Faaliyetlerinin Amaçları

İzcilik faaliyetleri yolu ile öğrencilerin bedenlen ve ruhen sağlıklı bir şekilde gelişmelerinin, onların milli ve manevi yönden amaçlanan vasıfları taşıyan (küçüklerini seven ve büyüklerine saygılı, vatanını ve milletini seven, başta Atatürk olmak üzere bütün Türk büyüklerini seven ve onları örnek alan, kendine güvenen, çabuk karar verebilen, davranışlarını kontrol edebilen, birbirleri ile işbirliği içinde çalışabilen, doğru, temiz, düzenli, cesaret sahibi, disiplinli, boş zamanlarını yararlı ve zevkli çalışmalarla değerlendirebilen) birer vatandaş olarak yetişmelerinin gerektirdiği her türlü uygulamalar yapılacaktır⁶.

3.7.2 Ders Dışı Etkinliklerinden Beden Eğitimi ve Spor Çalışmalarının

Amaçları

Beden eğitimi ve spor çalışmalarının amacı; öğrencileri hem takım sporlarına yöneltmek hem de öğrencilere bireysel sporları kavratmaktır. Burada amaç çocuğa hem yarışmayı öğretmek hem de topluma faydalı birer birey olması uğraşını vermektir. Bu çalışmalar yapılırken çalışma yapılacak saha, salon ve malzeme temini gibi konular, takımların yarışmalara hazırlanmasında önemi ve sürekliliği olan güçlüklerden olup çoğu kez bütünü ile aşılması da imkansızdır.

Spor ilk akla gelişi itibari ile yarışma duygusunu içermekte ise de, sağlıklı bir toplumun oluşması düzenli bir spor alışkanlığına bağlıdır.

Daha da önemli boyutuyla, sağlıklı bir toplumda geniş halk kitlelerine tanınan fırsat eşitliği bu kaynağını güçlendirir. Öyleyse sporun toplumda yaygınlaştırılmasında görevli uygulama alanları olarak;

- Okullar,
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü,
- İşçi kesimi,
- Silahlı kuvvetler,
- Belediyeler,
- Emniyet,
- Ceza evleri,

Gibi kurumlar sayılabilir.

3.7.3. Ders Dışı Etkinlerinde Halk Oyunlarının Amacı

Ders dışı egzersiz çalışmaları etkinlik çalışmaları arasında yer alan Halk Oyunları çalışmalarında, öğrencilere milli kültür değerlerini tanımayı, hareketlilik, beceriklilik, koordinasyon ve ritim duygusu geliştirilerek, lidere uyma, liderlik yapma, yerinde ve çabuk karar verme, işbirliği yapma davranışları kazandırmanın yanında, oynatılacak oyunların seviyelerine uygun ve öncelikle kendi çevre ve yörelerinde oynanan oyunlardan seçilmesine dikkat edilmelidir.

3.7.4 Ders Dışı Etkinlerinden Güzel Sanatların Amacı

Çalışmanın bu alanında beden eğitimi ve spor alanının dışına çıkılarak güzel sanatlar etkinliği alanında plastik, fonetik ve dramatik sanatlar ele alınıp çalışmalar yapılacaktır.

Burada amaç “öğrencilere, görsel okur yazarlığını, yaratıcı davranışlarını, özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme, sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme, kendilerini bu alanda ispatlamalarına imkan tanıyabilme, bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk, işbirliği ve dayanışma anlayışını birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilmedir⁷.”

3.8. BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİNİN TOPLUMUN BEKLENTİLERİ

AÇISINDAN MESLEKİ GÖREVLERİNİN ÖNEMİ

Günümüzde spor artık yapılması gereken toplumsal bir olay haline gelmiştir. Topluma spor bilinci ve alışkanlığının kazandırılması, toplu eğitimin yapıldığı ortamlarda

ne oranda verildiğine bağlıdır. 2000'li yılların toplumunu oluşturan bireylerin sağlıklı, atılgan, becerikli, üretken, eleştirici ve dengeli kişilik geliştirmenin yanı sıra, Türk milli eğitiminin temel kanununun genel amaçları doğrultusunda ilgi yetenek ve kabiliyetleri doğrultusunda yetiştirmek, Devletin ve Beden Eğitimi Öğretmenleri'nin başta gelen görevleri arasındadır.

İleride spor yapacak biçimde; öğrencileri yönleltmek, onların ruhsal, fiziksel ve toplumsal gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla ilk ve orta öğretim kurumlarının eğitim öğretim programlarına 1 saatlik zorunlu olarak konulan beden eğitimi dersi, dersin amacını gerçekleştirmekten uzak kalmaktadır. Günümüzdeki uygulamaya bakacak olursak; bir saatlik dersin (40') 17-18 dakikalık kısmı derse hazırlıkla geçmektedir. Kalkınmış ülkeler seviyesinde olmayan bu durumun, ders dışı egzersiz faaliyetlerinde, beden eğitimi ve spor çalışmalarını organize edecek beden eğitimi öğretmenin önemi ortaya çıkarmaktadır.

Değişik zamanlarda, beden eğitimi ve sporla ilgili yapılan bedensel toplantılarda; "okullardan, şampiyonluğa" sloganları doğrultusunda ders dışı egzersiz faaliyetlerine gereken önem verilmeden, ülke sporunun sağlıklı bir yapıya kavuşmasının mümkün olmayacağı vurgulanmıştır¹¹.

Bu nedenden dolayı, beden eğitimi öğretmenleri liderlik özelliklerini kullanarak eğitimin bütünlüğü içerisinde ders dışında organize edecekleri spor faaliyetlerine öğrencileri çekerek, onların birikmiş enerjilerini ruhsal ve fiziksel gelişimlerine faydalı olacak biçimde kullanmaları açısından önem taşımaktadır.

Beden eğitimi öğretmenleri ders dışı spor faaliyetleri organize ederek, eğitim ve öğretim faaliyetleri "okulda başlar, okulda biter" anlayışının değişmesine öncülük etmektedir. Özellikle beden eğitimi dersinin "gereksiz" ve sporun bir "fantazi" olduğu

aşlamadığı çevrelerde bu faaliyetler yoluyla öğretmenlik mesleğine saygınlık kazandırması açısından da önem taşımaktadır.

“Günümüzde hayat şartlarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, sağlıklı bir toplum yetiştirmek amacıyla, sporu günlük uğraş haline getirmek beden eğitimi öğretmenlerinin görev ve amaçları olmalıdır”¹⁹.

Eğitim kurumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin görevleri sadece öğrencilerin eğitimi ile sınırlı değildir. Bunun yanında ders dışında okul içi ve okullar arası sportif yarışmalara öğrencileri hazırlamak ve katılımlarını sağlamak, antrenörlük ve hakemlik yapmak okullarda çeşitli serbest zaman faaliyetlerini düzenleme gibi görev ve sorumlulukları da vardır⁸.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 59. Maddesi “Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır. Sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.” açıklamalarına dayanarak sağlıklı bir toplumun oluşması için gerekli, sporun toplumda yaygınlaştırılmasına büyük oranda ağırlık verildiğinden söz edilmektedir.

Ayrıca ortaöğretim gençliği üzerinde yapılan bir araştırmada, devlet liselerinde okuyan öğrencilerin % 53,5 'i spor faaliyetlerinin okullarda yapılmasını istemesine rağmen orta öğretim gençliğinde ancak erkek öğrencilerin % 4,6 'sı kızların ise % 1,1 'i ders dışında okullarda spor faaliyetlerinde bulundukları tespit edilmiştir.

Toplumun bu beklentileri doğrultusunda ve ders dışı spor faaliyetleri düzenlenmesi konusunda, beden eğitimi öğretmenlerinin önemi ortaya çıkmaktadır¹⁹.

3.8.1. Ülke Sporunun Gelişmesi Açısından Önemi

Başarılı ve elit sporcular yetiştirmek için gerekli olan ölçütlerin en önemlilerinin şu şekilde sıralandığı bilinmektedir. Bireyde spora karşı ilgi uyandırılması, uygun yaşta başlanması, kişisel özellikler, çalışmaların sürekliliği ve devletin spor politikası.

Elit sporcular yetiştirmek ve spor kulüplerine kaynak sağlamak amacıyla yetenek seçimi ve bunların geliştirilmesi konusunda okullara ve beden eğitimi öğretmenlerine ülke sporunun gelişmesi açısından büyük görevler düşmektedir.

Eğitim kurumlarında beden eğitimi ders saatlerinin yetersizliği, sınıfların kalabalık ve bireysel farklılıkların fazla oluşu öğretmenler tarafından gerektiği biçimde bir antrenman programı uygulamayı sınırlamaktadır. Bu nedenden dolayıdır ki ders dışı spor faaliyetleri önem kazanmaktadır⁵.

Spora küçük yaşta başlamak ve süreklilik esastır. Yıldız ve genç seviyesinde spora yeni başlayanlar ile ilerlemiş olanların bilimsel verilere uygun bir antrenman süreci izlenmediğinde istenilen bir gelişme olmayacağı hepimizce bilinmektedir.

Buradan hareketle, ilk okullarda başlayıp yüksek öğretimde devam edecek biçimde bu çalışmaların birer spor bilimcisi olarak beden eğitimi öğretmenleri tarafından ders dışında sürdürülmesi, ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi öğretmenlerinin önemini ortaya koymaktadır.

4. GEREÇ VE YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma, Elazığ il merkezindeki ilk öğretim, lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmen ve öğrencilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinde ne tür çalışmalara yer verdiklerini, uygulamada karşılaşılan güçlüklerin neler olduğu ve yapılması gerekenlerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın verileri yüz yüze görüşme yöntemiyle bir anket formu kullanılarak toplanmıştır. Anketler uygulanmadan önce, araştırma kapsamı dışındaki bir okulun öğrenci ve öğretmenlerinde anketin anlaşılabilirliği test edilmiştir. Elazığ il merkezine bağlı ilköğretim, lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinden rastgele sayılar tablosu ile 30 beden eğitimi öğretmeni seçilmiş ve öğretmenlerin tümü anketlere cevap vermiştir. Araştırmaya alınacak okullar yine rastgele sayılar tablosu ile belirlenmiş ve seçilen 3 okulda uygulama yapılmıştır. Toplam 300 anket formu gönderilen okullardan, anket formuna cevap veren (Ek, 1, 2, 3) 252 öğrenci araştırmanın denek grubunu oluşturmuştur.

4.2. ARAŞTIRMA EVRENİ

Araştırmanın evrenini, Elazığ il merkezinde 2000-2001 Öğretim Yılında, ilköğretim, lise ve dengi okullarda görev yapan tüm beden eğitimi öğretmenleri ile ilgili okullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem ise adı geçen evrenden seçilmiş 30 Beden Eğitimi Öğretmeni ile 300 öğrencidir.

4.2.1. İlköğretim Okulları:

Atatürk İlköğretim okulu, İsmet Paşa İlköğretim okulu, Gazi İlköğretim, Dumlupınar İlköğretim okulu, Vali Lütfullah Bilgin İlköğretim okulu, Or. Gen. Bedrettin Demirel İlköğretim okulu, Yıldız Bağları ilköğretim okulu, Mustafa Kemal İlköğretim okulu, Bahcelievler İlköğretim okulu, Tevfik Yaramanoğlu ilköğretim okulu, Mehmetcik İlköğretim okulu.

4.2.2. Liseler Ve Meslek Liseleri:

Mehmet Akif Ersoy Lisesi, Atatürk Lisesi, Elazığ Lisesi, Balak Gazi Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Gen. Hulusi Sayın Lisesi, Elazığ Anadolu Lisesi, Elazığ Endüstri Meslek Lisesi, Karşıyaka Lisesi, Ticaret Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi

4.3. DENEK GURUBU

2000-2001 Eğitim Öğretim yılında yukarıda belirtilen okullarda görev yapan 30 Beden Eğitimi Öğretmeni ile Elazığ lisesi, Balak Gazi lisesi ve İmam Hatip lisesinde

okuyan egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrenciler denek grubunu oluşturmaktadır.

4.4. VERİ TOPLAMA ARACI:

Beden Eğitimi öğretmenlerine yönelik olarak hazırlanan anket formları il merkezinde görev yapan öğretmenlere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Öğretmenler tarafından doldurulmuş 30 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Öğrencilere yönelik anketler ise 11 liseden rastgele sayılar tablosu ile seçilen 3 lisedeki öğrencilere beden eğitimi öğretmenleri vasıtasıyla gönüllülük esasına göre yapılmıştır her okula 100 adet olmak üzere toplam 300 adet anket formu gönderilmiş 3 liseden 130 u egzersiz faaliyetine katılan, 122 si egzersiz faaliyetine katılmayan olmak üzere toplam 252 öğrenci tarafından doldurulan anketler değerlendirilmiştir.

4.5. TOPLANAN VERİLERİN İSTATİSTİK ANALİZİ :

Anketlerden elde edilen veriler hazırlanan bilgi formlarına işlenmiştir. Öğretmenlere ve öğrencilere yöneltilen tüm sorulardan elde edilen bilgiler bilgisayar ortamında SPSS programına kaydedilmiş verilerin önemlilikleri ki-kare (χ^2) testi yapılarak değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

Elazığ ilindeki merkeze bağlı ilköğretim ve lise dengi okullardaki görev yapan 30 beden eğitimi öğretmenlerine ders dışı egzersiz faaliyetleri ile ilgili yapılan anketlerin değerlendirilmesi.

5.1. ÖĞRETMENLERİN EGZERSİZ FAALİYETLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	(N)	%
Erkek	24	80,00
Bayan	6	20,00
Toplam	30	100,00

Tablo 1’de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin % 80’i (N=24) erkek, % 20’si de (N=6) bayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu tabloya göre Elazığ ilindeki erkek ve bayan öğretmenlerin dağılımının dengeli olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 2. Beden eğitimi öğretmenlerinin medeni durumlarına göre dağılımı

Medeni Durumları	(N)	%
Evli	18	60,00
Bekar	12	40,00
Toplam	30	100,00

Tablo 2’de görüldüğü gibi ankete katılan Beden Eğitimi öğretmenlerinin % 60’ının (N=18) evli, % 40’ının (N=12) ise bekar olduğu görülmektedir. Bu araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğunun evli oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Beden eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımı

Mezun Olunan Okul	(N)	%
Eğitim Enstitüsü	5	16,67
Spor Akademisi	2	6,66
Spor Yüksekokulu	20	66,67
Fen Edebiyat Fak. Beden Eğitimi Spor Bölümü	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 3’de görüldüğü gibi denek grubunu oluşturan beden eğitimi öğretmenlerinin % 16,67’si (N=5) Eğitim Enstitüsü, % 6,66’sı (N=2) Spor Akademisi, % 66,67’si (N=20) Spor Yüksekokulu, % 10’u (N=3) ise Fen Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi Spor Bölümü mezunlarından oluşmaktadır.

Tablo 4. Beden eğitimi öğretmenlerinin uzmanlık ve yardımcı uzmanlıklarına göre dağılımları

Mezun Oldukları Uzmanlık Dalı	Yardımcı Uzmanlık	Uzmanlık Sayı (N)	Yardımcı Uzmanlık Sayı (N)	Uzmanlık %	Yrd.Uzmanlık %
Atletizm	Atletizm	3	2	10,00	6,67
Basketbol	Basketbol	2	1	6,67	3,33
Futbol	Futbol	11	2	36,66	6,67
Jimnastik	Jimnastik	2	-	6,67	-
Güreş	Güreş	-	-	-	-
Hentbol	Hentbol	5	1	16,67	3,33
Voleybol	Voleybol	4	1	13,33	3,33
Teakwando	H. oyunları	1	-	3,33	-
Yok	Yok	2	17	6,67	56,67
-	Badminton	-	3	-	10,00
-	İlk Yrd. ve Sp. Mas.	-	1	-	3,33
-	Spor Yön. ve Tar.	-	2	-	6,67
Toplam		30		100,00	100,00

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmenlere yönelilen sorulara alınan cevapları incelediğimizde Beden Eğitimi öğretmenlerinin, % 93,33’ünün (N=28) uzmanlık eğitimi aldığı, % 6,67’sinin (N=2) ise uzmanlık eğitimi almadığı anlaşılmaktadır. Uzmanlık dalında Futbol 1., Hentbol 2. Sırada başı çekmektedir.

Tablo 5. İdarecilik görevi alma durumlarına göre dağılımı

Görev Durumu	(N)	%
Yönetici	1	3,33
Öğretmen	29	96,67
Toplam	30	100,00

Tablo 5’de görüldüğü gibi ankete katılan beden eğitimi öğretmenlerinin % 3,33’ünün (N=1) öğretmen yönetici olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 6. Okul öğrenci mevcudu

Öğrenci Mevcudu	Öğretmen Sayısı (N)	%
100-500	2	6,67
500-1000	10	33,33
1000-1500	3	10,00
1500-2000	7	23,33
2000-2500	2	6,67
2500 ve yukarısı	6	20,00
Toplam	30	100,00

Tablo 6’ da görüldüğü gibi, Elazığ ilindeki okullarda, öğrenci mevcutları 500-1000 ile (%33,33), 1500-2000 (% 23,33) rakamları arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Elazığ ili merkeze bağlı okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmeni sayısı dağılımı

Öğretmen	Okul Sayısı (N)	%
1	13	43,33
2	6	20,00
3	11	36,67
Toplam	30	100,00

Tablo 7’de görüldüğü gibi, Elazığ ilindeki 13 İlk ve Orta dereceli okulda bir beden eğitimi öğretmeni, 6 İlk ve Orta Dereceli okulda iki Beden Eğitimi Öğretmeni, 11 İlk ve Orta Dereceli okulda da üç öğretmen bulunmaktadır.

Tablo 8. Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenci sayısı dağılımı

Öğrenci Sayısı (N)	Öğretmen Sayısı (N)	%
1-30	3	10,00
30-60	14	46,67
60-100	6	20,00
100 ve üzeri	7	23,33
Toplam	30	100,00

Tablo 8’de görüldüğü gibi ders dışı egzersiz faaliyetlerinde daha çok % 46,67’i (N=30-60) öğrenci ile çalışan öğretmen sayısının fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Okul İdarecilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katkılarına ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

İdarecilerin Yardımcı Olup Olmadıkları	(N)	%
Destek Oluyorlar	9	30,00
Katkıları Yok	3	10,00
Bizi Kendi Halimize Bırakıyorlar	12	40,00
Genelde Engel Oluyorlar	1	3,33
Problemleri Çözmüyorlar	-	-
Yardımcı Olmaya Çalışıyorlar ama İmkansızlıklardan Dolayı Ellerinden Bir şey Gelmiyor.	5	16,67
Toplam	30	100,00

Tablo 9’da denek grubunu oluşturan öğretmenlerden % 30’u (N=9) “destek oluyorlar” % 40’ı (N=12) ise “bizi kendi halimize bırakıyor” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 10. Beden eğitimi öğretmenlerine göre okul idaresinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinden beklentileri

Egzersiz Çalışmalarından İdarenin Beklentileri	(N)	%
Okul takımının şampiyon olması	13	43,33
Öğrencilerin boş zamanlarını en olumlu şekilde değerlendirmeleri	8	26,67
Öğrencilerin disipline edilmesi	7	23,33
Öğrencilerin sağlıklarının korunmasını ve desteklenmesi	-	-
Diğerleri	2	6,67
Toplam	30	100,00

Tablo 10’da denek grubunu oluşturan öğretmenlere “Okul idaresi ders dışı egzersiz faaliyetlerinden ne bekliyor?” diye sorulmuş, verilen cevapların incelenmesi sonucunda öğretmenlerin, % 43,33’ü (N=13) okul takımlarının şampiyon olmasını, % 26,67’si (N=8) öğrencilerin boş zamanlarını en olumlu şekilde değerlendirmelerini, % 23,33’ü (N=7) ise öğrencilerin disipline edilmesini istedikleri şeklinde cevaplar vermiştir.

Tablo 11. Egzersiz çalışmalarının haftanın günlerine dağılımı

Çalışma Günleri	Öğretmen Sayısı (N)	%
Hafta İçi	7	23,33
Hafta Sonu (Cumartesi, Pazar)	11	36,67
Hafta İçi, Hafta Sonu	12	40,00
Toplam	30	100,00

Tablo 11’de görüleceği üzere Beden Eğitimi öğretmenlerinin % 23,33’ü (N=7) ders dışı egzersiz çalışmalarını hafta içi, % 36,67’si (N=11) hafta sonu, % 40’ı (N=12) ise hafta içi ve hafta sonun da yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 12. Egzersiz çalışmalarının öğrenciye etkisinin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

Egzersiz Çalışmalarının Yeterli Olup Olmaması	(N)	%
Yeterli	6	20,00
Kısmen	9	30,00
Yetersiz	15	50,00
Toplam	30	100,00

Tablo 12’de görüldüğü gibi egzersiz çalışmalarını yeterli diyenler % 20 (N=6), kısmen diyenler % 30 (N=9) ve hayır diyenler ise % 50 (N=5)’dir. Buda göstermektedir ki ders dışı egzersiz çalışmalarını Beden Eğitimi öğretmenleri tarafından yeterli görülmemektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarının ders dışı egzersiz çalışmalarına etkili olup olmadığı

Ekonomik faktörler etkili mi?	(N)	%
Ekonomik Düzeyin iyiliği Katılımı Artırıyor	9	30,00
Ekonomik Düzeyin Düşüklüğü Katılımı Azaltıyor.	10	33,33
Öğrencinin ekonomik düzeyi spor branşı seçmeyi etkiliyor	8	26,67
Ekonomik düzey etkilemiyor	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo13’de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmenlerinin % 30’u (N=9) ekonomik düzeyin yüksekliği öğrencilerin çalışmalara katılmalarını artırıyor, %33,33’ü (N=10) ise ekonomik düzeyin düşüklüğü öğrencilerin çalışmalara katılmalarını azaltıyor şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 14. Ders dışı egzersiz çalışmalarının öğrencilerin profesyonel anlamda sportif faaliyetlere katılmaları için yeterlilik düzeyi

Çalışmalar Profesyonel Anlamda Yeterli mi?	Öğretmen Sayısı (N)	%
Yeterli	-	-
Çalışma Sayısı Artırılmalı	13	43,33
Dışarıda Kulüp Çalışmaları Takviyesi Gerekli	5	16,67
Okulda Kulüpleşme Gerekli	12	40,00
Toplam	30	100,00

Tablo 14’de görüldüğü gibi ders dışı egzersiz çalışmalarının sportif faaliyetlere katılmak için yeterli olmadığını, dışarıda mutlaka kulüp çalışması takviyesi olması gerektiğini söyleyenler % 16,67 (N=5), çalışma sayısının artırılmasını söyleyen % 43,33 (N=13) ve okullarda kulüpleşmenin gerekli olduğunu söyleyenler ise % 40 (N=12)’dir.

Tablo 15. Öğretmenlerin mezun oldukları uzmanlık alanı dışında faaliyette bulundukları spor branşı

Branş Sayısı	Öğretmen Sayısı (N)	%
1	4	13,33
2	7	23,34
3	6	20,00
4	4	13,33
5	5	16,67
6	4	13,33
Toplam	30	100,00

Tablo 15’ de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin büyük bir bölümü % 23,34’ü (N=7) iki branşta egzersiz faaliyeti yapmaktadır.

Tablo 16. Ders dışı egzersiz çalışmaları için araç-gerecin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

Araç Gereç Yeterlilik Durumu	(N)	%
Evet	5	16,67
Kısmen	10	33,33
Hayır	15	50,00
Toplam	30	100,00

Tablo 16’da görüldüğü gibi araç ve gereçlerin yeterli olmadığını belirtenlerin oranı % 50 (N=15)’dir.

Tablo 17. Beden eğitimi öğretmenlerine göre ders dışı egzersiz çalışmalarında hangi faaliyetlerin yapıldığı

Egzersiz çalışmalarında hangi faaliyetleri yapıyorsunuz	(N)	%
Okul spor takımlarına yönelik çalışma	19	63,33
Milli bayramlara yönelik çalışma	-	-
Okul spor kollarına yönelik çalışma	4	13,33
Halk oyunları ve izcilik çalışması	7	23,34
Toplam	30	100,00

Tablo 17’ de egzersiz çalışmasına katılan beden eğitimi öğretmenlerinden % 63,33’ünün (N=19) okul spor takımlarına yönelik çalışma yaptıkları, % 13,33’ünün (N=4) okul spor kollarına yönelik çalışma yaptıkları, % 23,34’ünün (N=7) halk oyunları ve izcilik çalışmaları yaptığı görülmektedir.

Tablo 18. Beden eğitimi öğretmenlerine göre ders dışı egzersiz çalışmalarında hangi faaliyetlerin yapılması gerektiği konusunda öğretmenlerin görüşleri

Ders Dışı Faal. Öğrt. Görüşlerinin Dağılımı	(N)	%
Sağlık ve Eğitime yönelik olmalı	14	46,67
Boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik olmalı	6	20,00
Okul takımlarını çalıştırmaya yönelik olmalı	9	30,00
İzcilik ve halk oyunlarına yönelik olmalı	1	3,33
Toplam	30	100,00

Tablo 18’de Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin % 30’unun (N=9) çalışmaların okul takımlarına yönelik olmasını istedikleri görülmektedir. Tabloda araştırma grubunun % 46,67’si (N=14) ise ders dışı faaliyetlerin sağlık ve eğitime yönelik olması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 19. Egzersiz çalışmalarının öğrenciler üzerindeki etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

Öğrenci Üzerindeki Etkiler	Öğretmen Sayısı (N)	%
Beceri ve Yeteneklerin Artırılması	4	13,33
Moral Motivasyonun Yüksek Tutulması	7	23,34
Kendine Güven Duygusunun Geliştirilmesi	9	30,00
Fiziki yapının güçlenmesi	8	26,67
Diğer	2	6,66
Toplam	30	100,00

Tablo 19’da görüleceği gibi egzersiz faaliyetlerinde Beden Eğitimi Öğretmenlerinin % 30’u (N=9) öğrencilerde kendine güven duygusunun öne çıktığını, % 26,67’si (N=8) fiziki yapının güçlendiğini, % 23,34’ü (N=7) moral ve motivasyonu yüksek tuttuğunu, % 13,33’ü (N=4) ise beceri ve yeteneklerinin geliştiğini gözlemlemişlerdir.

Tablo 20. Engelli öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılıp katılmadığı

Çalışmalara Katılan var mı?	(N)	%
Var	-	-
Yok	29	96,67
Çok az katılım var.	1	3,33
Toplam	30	100,00

Tablo 20’de beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir bölümünün % 96,67’si (N=29) engelli öğrencilerin çalışmalara katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 21. Beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinde öğrencileri yaş ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırıp ayırmadığı

Yaş ve cinsiyete göre gruplar yapıyor musunuz?	(N)	%
Evet	20	66,67
Kısmen	7	23,33
Hayır	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 21’de beden eğitimi öğretmenlerinin % 66,67’sinin (N=20) öğrencileri yaş ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırdıkları görülmektedir.

Tablo 22. Çalışmalara öğrencilerin katılma nedenleri

Ders Dışı Etkinliğine Katılma Amacı	(N)	%
Sosyal statü kazanmak	7	23,33
Sağlıklı olmak	2	6,67
Geleceğe dönük amaç (iyi sporcu olmak)	7	23,33
Çevresinden uzaklaşmak	-	-
İleride sporcu olmak yada spor bölümlerine girmek	11	36,67
Arkadaşlık kurmak ve geliştirmek	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 22’de görüldüğü gibi denek grubuna katılan öğretmenlerin % 36,67’si (N=11) öğrencilerin ileride sporcu olmak yada spor bölümlerine girmek için ders dışı egzersiz çalışmalarına katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 23. Ders dışı egzersiz çalışmalarının dersleri aksatıp aksatmadığına ilişkin öğretmen görüşlerinin dağılımı

Egzersiz Çalışmaları Dersleri Aksatıyor mu?	(N)	%
Evet	-	-
Kısmen	4	13,33
Hayır	26	86,67
Toplam	30	100,00

Tablo 23’de denek grubuna katılan beden eğitimi öğretmenlerine egzersiz çalışmalarının dersleri aksatıp aksatmadığı sorulmuş, sorulara verilen cevaplara bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun % 86,67’sinin (N=26) hayır cevabını vermelerinden derslerini etkilemediği anlaşılmaktadır.

Tablo 24. Öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarmak için test çalışmalarının yapılıp yapılmadığı

Test Çalışmaları Yapıyor musunuz?	(N)	%
Evet	14	46,67
Kısmen	13	43,33
Hayır	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 24’de görüleceği gibi test çalışmaları yapıyor musunuz? sorusuna denek grubunu oluşturan 30 öğretmenden, % 46,67’si (N=14) evet, % 43,33’ü (N=13) kısmen, % 10’u (N=3) hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 25. Yetenekli öğrencilerin kulüp çalışmalarına yönlendirilme durumlarına göre dağılımı

Klüp Çalışmalarına Katılmayı İstiyor musunuz?	(N)	%
Evet	20	66,67
Kısmen	8	26,67
Hayır	2	6,66
Toplam	30	100,00

Tablo 25’de denek grubunu oluşturan öğretmenlere “Öğrencileri çevrenizdeki kulüplerin çalışmalarına yönlendiriyor musunuz?” sorusuna, öğretmenlerin % 66,67’sinin (N=20) soruya evet cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 26. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olması için neler yapılması gerektiği

Egzersiz Faaliyetlerinin Verimli Olması İçin Neler Yapılmalı	(N)	%
Okul İdarecilerinin Olumlu Yaklaşımları	14	46,67
Yeterli Araç Gereç ve Malzemenin Sağlanması	-	-
Diğer Öğretmenlerle İşbirliği	7	23,33
Velilerin Olumlu Yaklaşımları	-	-
Okul, Kulüp Gençlik Spor İl Müdürlüğünün arasındaki İşbirliğinin artırılması	6	20,00
Diğer	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 26’da görüldüğü gibi, egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olması için neler yapılmalı? sorusuna, öğretmenlerin % 20’si (N=6) beden eğitimi öğretmeni okul, kulüp ve gençlik spor il müdürlüğü arasında işbirliğinin artırılması gereklidir şeklinde, % 46,67’si ise (N=14) yeterli araç gerecin sağlanması ve okul idarecilerinin olumlu yaklaşımlarıyla egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olacağı şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 27. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin adını sportif faaliyet olarak değiştirilmesinin uygunluğu

Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin adının değiştirilmesi sizce uygun mudur?	(N)	%
Evet	20	66,67
Hayır	-	-
Diğer	10	33,33
Toplam	30	100,00

Tablo 27’de görüldüğü gibi, Beden Eğitimi öğretmenlerinin, % 66,67’si (N=20) “ders dışı egzersiz faaliyetleri” isminin, “ders dışı sportif faaliyet” olarak değiştirilmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 28. Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilmemesinde etkili olan nedenleri

Ders Dışı Egzersiz Faaliyetlerinin Amacına Uygun Olarak Gerçekleştirilmemesinde Etkili Olan Nedenler	(N)	%
Malzeme ve Salon Yetersizliği	18	60,00
Velilerin Olumsuz Bakışı	5	16,67
Öğrencilerin İlgisizliği	1	3,33
Kalabalık Öğrenci Talebi	-	-
İdarecilerin İlgisizliği	3	10,00
Beden Eğitimi Öğretmenlerine Maddi Destek Azlığı	3	10,00
Toplam	30	100,00

Tablo 28’de görüldüğü gibi ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilmemesinde engel olarak % 60’ı (N=18) beden eğitimi öğretmeni, malzeme ve salon yetersizliğini, % 16,67’si (N=5) ise velilerin olumsuz bakışını belirtmişlerdir.

Tablo 29. Egzersiz faaliyetleri için okullarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olup olmadığı

Koçluğun (Antrenörlük) gerekli olup olmadığı	(N)	%
Evet	17	56,66
Hayır	3	10,00
Kısmen	5	16,67
Diğer	5	16,67
Toplam	30	100,00

Tablo 29’da da görüldüğü gibi, beden eğitimi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu % 56,66’sı (N=17) koçluk sisteminin gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

5.2. ÖĞRENCİ EVRENİ GÖRÜŞLERİNE DAYALI BULGULAR

Tablo 30. Anketlerin geri dönüş durumu

Okullar	Gönderilen Anket	Egzersiz Fal. Katılan Öğr. Sayısı (N)	%	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. Say. (N)	%
Elazığ Lisesi	100	48	36,92	50	40,98
Balak Gazi Lisesi	100	40	30,76	37	30,32
İmam Hatip Lisesi	100	42	32,30	35	28,68
Toplam	300	130	100,00	122	100,00

Denek gurubuna seçilen pilot okullardaki öğrencilere anket formu uygulanmıştır. Bu yolla toplam egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan 300 öğrenciye uygulama yapmak mümkün olmuş ve 252 anket formu geri dönmüştür.

Anketlerin geri dönüşü % 84 oranında gerçekleşmiştir. Bu oran araştırmanın anket formlarının geri dönüş oranı yüksekliğine bağlı olarak geçerlik ve güvenirliliği artıracak bir özelliğe sahip olduğundan söz edilebilir.

Tablo 31. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Egzersiz Fal. Katılan Öğr. Sayısı (N)	%	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. Sayısı (N)	%
Kız	17	13,07	46	37,70
Erkek	113	86,93	76	62,30
Toplam	130	100,00	122	100,00

Anket uygulamasına katılan denek grubu öğrencilerinden ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 13,07'sinin (N=17) kız, % 86,93'ünün (N=113) erkek ve farkın büyük olduğu görülmektedir.

Egzersiz faaliyetlerine katılmayan denek grubu öğrencilerinde ise bu oran erkeklerde % 62,30 (N=76), kızlarda ise % 37,70 (N=46)'dır

Tablo 32. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin doğum tarihleri

Elazığ Lisesi									
Doğum Tarihi	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
1981	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1982	-	-	-	1	-	1	-	1,56	
1983	1	7	3	4	4	11	11,76	17,19	
1984	4	16	9	6	13	22	38,23	34,38	
1985	1	12	6	5	7	17	20,59	26,56	
1986	-	7	10	6	10	13	29,42	20,31	
Toplam	6	42	28	22	34	64	100,00	100,00	
Balak Gazi Lisesi									
Doğum Tarihi	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
1981	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1982	-	2	-	2	-	4	-	8,33	
1983	1	5	2	3	3	8	10,34	16,67	
1984	4	9	7	6	11	15	37,93	31,25	
1985	5	8	5	4	10	12	34,49	25,00	
1986	1	5	4	4	5	9	17,24	18,75	
Toplam	11	29	18	19	29	48	100,00	100,00	
İmam Hatip Lisesi									
Doğum Tarihi	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
1981	-	3	-	2	-	5	-	6,50	
1982	-	4	-	1	-	5	-	6,50	
1983	-	9	-	8	-	17	-	22,07	
1984	-	12	-	11	-	23	-	29,87	
1985	-	10	-	10	-	20	-	25,97	
1986	-	4	-	3	-	7	-	9,09	
Toplam	-	42	-	35	-	77	-	100,00	

Denek grubunu 1981-1986 doğumlu öğrencilerden oluşmaktadır, tabloda da görüldüğü gibi 1983-1985 doğumlular yoğunluk göstermektedir.

Tablo 33. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin anne-baba meslekleri

Elazığ Lisesi								
Meslek Grupları	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%	
	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş
Ev Hanımı	35	-	36	-	71	-	72,45	-
Memur	1	7	-	14	1	21	1,02	21,44
Emekli	3	7	-	6	3	13	3,06	13,26
S. Meslek	-	17	-	14	-	31	-	31,64
İşçi	-	9	-	12	-	21	-	21,42
Cevap yok	9	8	14	4	23	12	23,47	12,24
Toplam	48	48	50	50	98	98	100,00	100,00
Balak Gazi Lisesi								
Meslek Grupları	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%	
	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş
Ev Hanımı	21	-	20	-	41	-	53,24	-
Memur	7	18	5	12	12	30	15,58	38,96
Emekli	-	3	1	3	1	6	1,30	7,79
S. Meslek	-	7	-	11	-	18	-	23,38
İşçi	-	8	-	7	-	15	-	19,49
Cevap yok	12	4	11	4	23	8	29,88	10,38
Toplam	40	40	37	37	77	77	100,00	100,00
İmam Hatip Lisesi								
Meslek Grupları	Katılan (N)		Katılmayan (N)		Toplam (N)		%	
	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş	Anne İş	Baba İş
Ev Hanımı	35	-	29	-	64	-	83,11	-
Memur	-	11	-	7	-	18	-	23,37
Emekli	-	2	-	3	-	5	-	6,50
S. Meslek	1	24	-	15	1	39	1,30	50,64
İşçi	-	5	-	7	-	12	-	15,59
Cevap yok	6	-	6	3	12	3	15,59	3,90
Toplam	42	42	35	35	77	77	100,00	100,00

Anketin uygulandığı Elazığ Lisesi'ndeki öğrencilerin anne ve babalarının meslek gruplarına göre dağılımı; annelerin % 72,45'i (N=71) ev hanımı, % 1,02'si (N=1) memur iken, babaların ise % 21,44'ünün (N=21) memur, % 31,64'ünün (N=31) serbest meslek sahibi olduğu görülmüştür.

Anketin uygulandığı Balak Gazi Lisesi'ndeki öğrencilerin anne ve babalarının meslek gruplarına göre dağılımı; annelerin % 53,24'ü (N=41) ev hanımı, % 15,58'i (N=12) memur iken, babaların % 38,96'sının (N=30) memur, % 19,49'unun (N=15) işçi, % 23,38'inin (N=18) serbest meslek sahibi olduğu görülmüştür.

Anketin uygulandığı İmam Hatip Lisesi'ndeki öğrencilerin anne ve babalarının meslek gruplarına göre dağılımı; annelerin % 83,11'i (N=64) ev hanımı, % 1,30'u (N=1) serbest meslek sahibi iken, babaların % 23,37'sinin (N=18) memur, % 15,59'unun (N=12) işçi, % 50,64'ünün (N=39) serbest meslek sahibi olduğu görülmüştür.

Tablo 34. Egzersiz çalışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin fiziksel engellerinin olup olmadığına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Fiziksel Engeliniz Var mı?	Egzersiz Fal. Katılan Öğr. (N)	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. %	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. (N)	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. %
Evet	-	-	1	0,82
Hayır	130	100,00	121	99,18
Toplam	130	100,00	122	100,00

Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin % 100'ünde (N=130), katılmayan öğrencilerin % 99,18'inde (N=121) fiziksel bir engellerinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 35. Egzersiz çalışmalarına katılan ve katılmayan öğrencilerin, araçların yeterliliğine ilişkin görüşlerinin dağılımı

Yeterli Araç Var mı?	Egzersiz Fal. Katılan Öğr. (N)	%	Egzersiz Fal. Katılmayan Öğr. (N)	%
Evet	47	36,16	18	14,76
Hayır	36	27,70	49	40,16
Kısmen	44	33,84	55	45,08
Cevap Yok	3	2,30	-	-
Toplam	13	100,00	122	100,00

Kısmen ve cevap yok diyenler dışlanarak $\chi^2 = 13.372$, SD =1, P = 0.0002545

Tablo 35’ de görüleceği gibi egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 27,70’i (N=36), egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerden % 40,16’sı (N=49) okullarında egzersiz faaliyetleri için yeterli araç gerecin olmadığını belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 33,84’ü (N=44), katılmayan öğrencilerden % 45,08’i (N=55) egzersiz faaliyetleri için araç gereçlerin kısmen olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin egzersiz faaliyetine katılıp katılmama durumları ile araçların yeterli olup olmama konusundaki düşünceleri arasındaki ilişki istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur (P<0.001). Bir başka ifade ile; egzersiz faaliyetine katılan öğrenciler, katılmayan öğrencilere göre araçların yeterli olduğuna daha fazla inanan öğrencilerdir.

Tablo 36. Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin ailelerinin rolü

Ailenin Rolü	Egzersiz Faal. Katılan Öğr. (N)	%	Egzersiz Faal. Katılmayan Öğr. (N)	%
Teşvik Eder	79	60,77	63	51,64
İstemez	33	25,39	40	32,78
Diğer	18	13,84	19	15,58
Toplam	130	100,00	122	100,00

Diğer diyenler dışlanarak $\chi^2 = 2.100$, SD=1, P= 0.147

Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 60,77'si (N=79), katılmayan öğrencilerden % 51,64'ü (N=63) ailelerinin kendilerini egzersiz faaliyetlerine katılmaya teşvik ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılıp katılmama durumları ile ailelerinin rolü arasındaki ilişki istatistiği olarak anlamlı bulunmamıştır ($P>0,05$). Ailelerin rolü öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmalarında etkili değildir.

Tablo 37. Öğrenci görüşlerinin egzersiz faaliyetlerine katılım şartlarına ilişkin dağılımı

Nasıl olursa katılırsınız?	(N)	%
Sağlık ve hareket eğitimine yönelik olursa	22	18,03
Boş zamanları değerlendirmeye yönelik olursa	23	18,85
Okul spor takımlarını çalıştırmaya yönelik olursa	8	6,55
Bunların tümünü de kapsayan çeşitlikte ve seçmeli olursa	12	9,84
Derslerimi aksatmayacağına inanırsam	33	27,05
Beslenme ve kıyafet yardımı yapılırsa	3	2,46
Öğretmenler tarafından zorlama ve aşırı disiplin görmeyeceğime inanırsam	6	4,92
Sağlık, çevre ve hijyen şartlarına uyulursa	2	1,64
Yeterli saha ve malzeme olursa	9	7,38
Diğer (belirtisiz)	4	3,28
Toplam	122	100,00

Tablo 37' de görüldüğü gibi egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerden % 18,85'i (N=23) boş zamanları değerlendirmeye yönelik olursa, % 27,05'i (N=33) derslerini aksatmayacağına inanırlarsa, katılabilecekleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 38. Egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerin katılmamalarının sebebi

Katılmamanızın sebebi nedir?	(N)	%
Boş vaktim yok	22	18,03
Derslerimi aksattığı için	32	26,23
Sporu sevmem	6	4,92
Ailem izin vermiyor	4	3,28
Okul takımına seçilmemiş olmam	5	4,09
Sağlık problemlerimden dolayı	5	4,09
Araç gereç eksikliği ve faaliyetlere önem verilmeyişi	6	4,92
Yeterli egzersiz yapıyorum	1	0,82
Yeteneğimin olmadığını düşünüyorum	6	4,92
Bilmiyorum	8	6,56
Cevap yok	20	16,40
Değerlendirmeye alınmayan	7	5,74
Toplam	122	100,00

Tablo 38’de görüldüğü gibi öğrencilerin egzersiz faaliyetlerine katılmamalarının nedenini açıklarken, %18,03’ünün (N=22) boş vakitleri olmadığından dolayı, % 26,23’ünün (N=32) derslerini aksadığından dolayı, % 4,92’sinin (N=6) araç gereç eksikliği ve faaliyetlere önem verilmediğinden dolayı, % 4,09’unun (N=5) okul takımına seçilmemiş olmasından dolayı, % 4,09’unun (N=5) sağlık problemlerinden dolayı, % 4,92’sinin (N=22) sporu sevmediğinden dolayı, % 3,28’inin (N=4) ailesinin izin vermemesinden dolayı, % 0,82’sinin de (N=1) yeterli egzersiz yaptığından dolayı, egzersiz faaliyetlerine katılmadıkları görülmüştür. Anketlerden 7 tanesi (% 5,74) değerlendirilmeye alınmamış, 20 (% 16,40) öğrencinin de ankete cevap vermediği görülmüştür.

Tablo 39. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin, müfredatta ayrılan zamanın yeterli bulup bulmadıkları

Ayrılan zamanı yeterli buluyor musunuz?	(N)	%
Evet	60	46,15
Hayır	67	51,54
Diğer	3	2,31
Toplam	130	100,00

Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 51,54'ü (N=67) egzersiz faaliyetlerine ayrılan zamanı yeterli bulmadığını, % 46,15'i (N=60) egzersiz faaliyetlerine ayrılan zamanı yeterli bulduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 40. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin egzersiz faaliyetlerin nasıl olması gerektiğiyle ilgili görüşleri

Egzersiz faaliyetleri sizce nasıl olmalı?	(N)	%
Sağlık ve hareket eğitime yönelik olmalı	33	25,38
Boş zamanları değerlendirmeye yönelik olmalı	12	9,24
Okul spor takımlarını çalıştırmaya yönelik olmalı	32	24,61
Bunların tümünü de kapsayan çeşitlikte ve seçmeli olmalı	53	40,77
Diğer	-	-
Toplam	130	100,00

Tablo 40'da görüleceği gibi egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin % 25,38'i (N=33) egzersiz faaliyetleri sağlıklı harekete yönelik olursa, % 9,24'ü (N=12) boş zamanları değerlendirmeye yönelik olursa % 24,61'i (N=32) okul spor takımlarını çalıştırmaya yönelik olursa % 40,77'si (N=53) bunların tümünü de kapsayan çeşitlilikte ve seçmeli olursa katılabileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 41. Egzersiz faaliyetlerinin nasıl uygulanması gerektiği (egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenciler açısından)

Egzersiz faaliyetleri sizce nasıl uygulanmalı?	(N)	%
Teorik	1	0,81
Uygulamalı	20	15,37
Teorik ve Uygulamalı	20	15,37
Müsabakaya yönelik olmalı	28	21,53
Spor branşı öğrenmeye ve beceri geliştirmeye yönelik	61	46,92
Toplam	130	100,00

Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 15,37'si (N=20) egzersiz faaliyetlerinin teorik ve uygulamalı, % 46,92'si (N=61) spor branşı öğrenmeye ve beceri geliştirmeye yönelik, %21,53'ü (N=28) müsabakaya yönelik, % 15,37'si (N=20) uygulamalı, % 0,81'i (N=1) teorik olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 42. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin katılmalarının sebebi

Egzersiz faaliyetlerine Katılmalarının Sebebi	(N)	%
Sosyal statü kazanmak	13	10,00
Sağlıklı olmak	22	16,93
İleride sporcu olmak	31	23,85
Spor yapmış olmak	16	12,30
Geleceğe yönelik amaçlar için	42	32,30
Diğer	6	4,62
Toplam	130	100,00

Tablo 42’ de, egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 10’u (N=13) sosyal statü kazanmak için, % 16,93’ü (N=22) sağlıklı olmak için, % 12,30’u (N=16) spor yapmış olmak için, % 32,30’u (N=42) geleceğe yönelik amaçlar için, % 23,85’i de (N=31) ileride sporcu olmak için egzersiz faaliyetlerine katıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 43. Egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrenciler açısından beden eğitimi öğretmenlerinin yeterli olup olmadığı

Öğretmenler Yeterli mi?	Katılan Öğrenci		Katılmayan Öğrenci	
	(N)	%	(N)	%
Evet	66	50,77	63	51,64
Hayır	24	18,46	28	22,95
Kısmen	40	30,77	31	25,41
Diğer	-	-	-	-
Toplam	130	100,00	122	100,00

Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 50,77’si (N=66) egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerden % 51,64’ü (N=63) beden eğitimi öğretmenlerinin egzersiz faaliyetleri için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 18,46’sı (N=24) egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerden % 22,95’i (N=28) beden eğitimi öğretmenlerinin egzersiz faaliyetleri için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 30,77’si (N=40) katılmayan öğrencilerden % 25,41’i de (N=31) kısmen yeterli oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 44. Egzersiz faaliyetlerinde koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olup olmadığı (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından)

Koçluk Sistemi Gerekli mi?	Katılan Öğrenci (N)	%	Katılmayan Öğrenci (N)	%
Evet	76	58,47	60	49,18
Hayır	20	15,38	32	26,22
Kısmen	34	26,15	30	24,60
Diğer	-	-	-	-
Toplam	130	100	122	100,00

Tablo 44’de görüldüğü gibi egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 58,47’si (N=76), katılmayan öğrencilerden % 49,18’i (N=60), okullarda koçluk sisteminin gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 15,38’i (N=20), katılmayan öğrencilerden % 26,22’si (N=32) okullarda koçluk sisteminin gerekli olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 26,15’i (N=34), katılmayan öğrencilerden % 24,60’ı da (N=30) okullarda koçluk sisteminin kısmen gerekli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 45. Egzersiz faaliyetleri hakkında yeterli bilgi verilip verilmediği (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından)

Yeterli Bilgi Veriliyor mu?	Katılan Öğrenci (N)	%	Katılmayan Öğrenci (N)	%
Evet	54	41,54	29	23,77
Hayır	30	23,07	51	41,80
Kısmen	46	35,39	42	34,43
Diğer	-	-	-	-
Toplam	130	100,00	122	100,00

Tablo 45’de görüldüğü gibi egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 35,39’u (N=46), katılmayan öğrencilerden % 34,43’ü (N=42) egzersiz faaliyetleri hakkında kısmen bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 41,54’ü (N=54), katılmayan öğrencilerden % 23,77’si (N=29) egzersiz faaliyetleri hakkında kendilerine yeterli bilgi verildiğini belirtmişlerdir. Egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden % 23,07’si (N=30), katılmayan öğrencilerden % 41,80’ni (N=51) ise kendilerine egzersiz faaliyetleri hakkında yeterli bilgi verilmediğini belirtmişlerdir.

Tablo 46. Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilere ayrıcalık tanınıp tanınmadığı (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından)

Ayrıcalık tanınıyor mu?	(N)	%
Evet	62	50,82
Hayır	36	29,50
Kısmen	24	19,68
Toplam	122	100,00

Tablo 46’da görüldüğü gibi ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrencilerden % 50,82’si (N=62) egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilere ayrıcalık tanındığını, % 29,50’si (N=36) ayrıcalık tanınmadığını, % 19,68’i (N=24) ise kısmen ayrıcalık tanındığını belirtmişlerdir.

Tablo 47. Egzersiz faaliyetlerinin okullar arası müsabakalarda okulun başarısını etkileyip etkilemediği (katılan ve katılmayan öğrenciler açısından)

Egzersiz faaliyetleri okulun başarısını etkiliyor mu	(N)	%
Evet	94	72,30
Hayır	19	14,62
Kısmen	17	13,08
Diğer	-	-
Toplam	130	100,00

Tablo 47’de görüldüğü gibi egzersiz faaliyetlerine katılan %72,30 (N=94) öğrenci egzersiz faaliyetlerinin başarıyı etkilediğini, % 13,08 (N=17) öğrenci başarıyı kısmen etkilediğini, % 14,62 (N=19) öğrenci ise okulun başarısına katkısı olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 48. Ders dışı etkinliklerle ilgili öğrenci görüşlerinin önem sırasına göre dağılımı (katılan öğrenciler açısından)

Ders dışı etkinliklerle ilgili öğrenci görüşlerinin önem sırasına göre dağılımı	Elazığ Lisesi		Balak G. Lisesi		İmam H. Lisesi	
	(N)	%	(N)	%	(N)	%
Her spor branşında bir öğretmen olmalı	14	29,17	12	30,00	14	33,33
Çalışmalar hafta sonuna kaldırılmalı	9	18,75	10	25,00	11	29,20
Öğrenciler beceri sırasına göre	12	25,00	8	20,00	9	21,43
Çalışmalar sevdirilerek uygulanmalı	13	27,08	10	25,00	8	19,04
Toplam	48	100,00	40	100,00	42	100,00

Tablo 48’de görüldüğü gibi egzersize katılan öğrencilerinden “Her spor branşında bir öğretmen olmalı” şıkkını Elazığ lisesinde % 29,17 (N=14) öğrenci, Balak Gazi Lisesinde % 30 (N=12) öğrenci, İmam Hatip Lisesinde ise % 33,33 (N=14) öğrenci işaretlenmiştir.

6. TARTIŞMA

Elazığ il merkezinde öğretim yapan ilköğretim ve orta dereceli okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ve öğrencilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerini değerlendirmesi muhtelif boyutları ile ele alınmış, egzersiz çalışmalarını yürüten beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamaları ile bu faaliyete katılan ve katılmayan öğrencilerin görüşleri arasındaki farklılıklar, amaca ulaşmak ve verimliliği artırmak için neler yapılması gerektiği, ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yönetmeliklerin yeterliliği, okul yöneticilerinin egzersiz faaliyetlerine bakış açıları ve beklentileri bu çalışmaları yürüten beden eğitimi öğretmenleri ve çalışmalara katılan ve katılmayan öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar, ders dışı egzersiz çalışmalarında öğretmen, idareci ve öğrencilerin bakışı tartışılmıştır.

Araştırma 30 beden eğitimi öğretmeni ve 252 egzersize katılan ve katılmayan öğrenciler üzerinde yürütülmüş. Bunun sonucunda elde edilen bulgular 48 tabloda sunulmuş ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 1 ve 2’de denek grubuna katılan beden eğitimi öğretmenlerin % 80’ninin Erkek % 20’sinde bayan öğretmenlerden oluştuğu, ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğunun evli olduğu ve bu durumlarının ders dışı egzersiz çalışmasını az da olsa olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Tablo 3’de Beden Eğitimi öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımında çoğunlukla beden eğitimi ve spor yüksek okulundan mezun oldukları anlaşılmaktadır. Bu okulların yeni oluşmasından dolayı Elazığ ilinde genç bir beden eğitimi öğretmen gurubu bulunmaktadır.

Tablo 4’te Beden Eğitimi öğretmenlerinin uzmanlık branşlarına göre dağılımında Futbol ve Hentbol, yardımcı uzmanlık branşlarına göre dağılımında Badminton ve Atletizm branşları en fazla eğitim görülen branşlar olsa da, bütün uzmanlık dallarında da eğitim gören beden eğitimi öğretmenlerinin bulunması ders dışı egzersiz çalışmalarının verimli geçmesini sağlamaktadır.

Tablo 5’te beden eğitimi öğretmenlerinin idarecilik görevlerinin olmadığı görülmektedir. Bu da beden eğitimi öğretmenlerinin asli görevlerini yapmaları açısından olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 6,7 ve 8’de Elazığ ili ilköğretim ve lise dengi okullarındaki okul öğrenci mevcudu ders dışı etkinliklere katılan öğrenci sayısı ve beden eğitimi öğretmen sayısı kıyaslandığında bulgulardan da anlaşılacağı gibi, Beden eğitimi öğretmeni azlığı görülmektedir. Bu da ders dışı egzersiz faaliyetlerinde öğretmen ve öğrenci dışında beklenen verimin alınmasına olumsuz yansımaktadır denilebilir.

Tablo 9 ve 10’da Okul idarecilerinin ders dışı egzersiz çalışmalarında beden eğitimi öğretmenlerine yardımcı olmaya çalıştıkları ve etkinliklere sıcak baktıklarını görüyoruz. Bunun nedeni ise idarecilerin % 43,33’ü ders dışı egzersiz çalışmalarından okul takımlarının çalıştırılarak müsabaka ve yarışmalarda şampiyon yapmalarını istedikleri görülmektedir. Bu durum Milli eğitimin ders dışı etkinliklerinin amaçlarıyla çelişmekte, olduğu söylenebilir.

Tablo 11’de egzersiz çalışmalarının hafta sonları, Cumartesi ve Pazar günleri yapıldığı görülmektedir Bunun, beden eğitimi öğretmenlerinin sayısının azlığından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 12’de Elazığ ili ilköğretim ve lise dengi okullarında anket uygulamalarına cevap veren beden eğitimi öğretmenleri ders dışı egzersiz faaliyetlerinin öğrenciler açısından yeterli olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu da anket uygulamasına cevap veren beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki hassasiyetlerinin ağır bastığını göstermektedir.

Tablo 13’de ekonomik faktörlerin egzersiz çalışmalarında etkili olup olmadığı sorulmuş ve bulgular da görüleceği gibi beden eğitimi öğretmenlerinin % 30’u etkili olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Ülke gerçeğine ters düşmeyen bu görüş baz alındığında sporun gelişmesi ve sevdendirilmesinde yetenekli öğrencilere her türlü yardımın yapılması çalışmalara katılımın artmasına yardımcı olabilir.

Tablo 14 ve 15’deki bulgulardan anlaşılabacağı gibi ders dışı egzersiz faaliyetlerinin tek başına öğrenciyi müsabaka ve yarışmalara hazırlamaya yeterli olmadığı, mutlaka dışarıda kulüp ve benzeri takviyelerin gerekli olduğunu söyleyen beden eğitimi öğretmenin oranı % 40’tır. Bir beden eğitimi öğretmenin birden fazla branş da müsabakalara öğrenci hazırladığı gerçeğini göz önüne alırsak, Elazığ il merkezindeki ilköğretim ve lise dengi okullarda beden eğitimi öğretmenin az olduğu söylenebilir.

Tablo 16’da beden eğitimi öğretmenlerinin % 50’si ders dışı egzersiz çalışmaları için yeterli araç ve gerecin olmadığını söylemişlerdir. Bu durum, ders dışı etkinliklerden beklentilere olumsuz etki edeceği gibi öğrencilerin çalışmalara katılımında etkilemektedir. Aynı zamanda Milli Eğitim’in amaçlarıyla da çalışmaktadır.

Tablo 17 ve 18’deki bulgulardan da görüldüğü gibi ders dışı egzersiz faaliyetlerinde nelerin yapıldığı ve nelerin yapılması gerektiği sorulmuş, ankete katılan beden eğitimi

öğretmenlerinin % 63,33'ü okul spor takımlarına yönelik çalışma yaptıklarını belirtmiş, % 30'u da okul spor takımlarını çalıştırmaya yönelik faaliyetler yapılması gerektiği, şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bunun sonucunda ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amaçlarının yeterince anlaşılmadığı söylenebilir.

Tablo 19,20 ve 21'den elde edilen bulgulara, ders dışı egzersiz faaliyetlerinin öğrencilerde kendine güven duygusunu geliştirdiği görülmektedir. Bu sonuç etkinliklerin amacına ulaştığını göstermektedir. Ders dışı etkinliklere, engelli öğrencilerin katılmadığı ilgili tabloda anlaşılmaktadır. Öğretmenlere ders dışı etkinliklerde, öğrencileri yaş ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırıp ayırmadıkları sorulmuş, verilerden öğretmenlerin öğrencileri yaşlara göre gruplara ayırmaktan çok, cinsiyete göre gruplara ayırdığı görülmüş, bunda ders dışı etkinliklerin amacıyla çalışmakta olduğu söylenebilir.

Tablo 22'de ders dışı egzersiz faaliyetlerine öğrencilerin katılma nedeni, beden eğitimi öğretmenin değerlendirmesine göre, ileride sporcu olmak yada beden eğitimi spor bölümlerine girmek ve sosyal statü kazanmaktır. Öğrencilerin sosyal statü kazanmayı hedeflemesi, ders dışı etkinliklerinin amaçları ile örtüşmektedir.

Tablo 23,24 ve 25'deki bulgulara ders dışı egzersiz çalışmalarının, dersleri aksatıp aksatmadığı sorulmuş, büyük ekseriyeti (% 86,67) aksatmadığını belirtmişlerdir. Bu husus da beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencileri ve velileri ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amaç ve hedefleri konusunda aydınlatması, egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenci sayısının artmasına olumlu katkı sağlayacağı söylenebilir.

Öğrencilerin yetenek ve performanslarını ölçmeye yönelik testlerin yapılması egzersiz çalışmalarında verimin artmasını sağlayacağından bu tür çalışmanın eğitim ve öğretim döneminin çeşitli safhalarına yayılması ve tüm öğrencileri kapsaması katılım ve başarının artmasına neden olacaktır.

Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerin kulüp çalışmalarının teşvik edildiğini verilerden anlamaktayız. Öğrencilerin sportif etkinliklerde, kabiliyet ve becerilerinin artırılmasında, ders dışı egzersiz faaliyetlerinin de en az kulüpler kadar verimli olması, Milli Eğitimin temel amaçlarından birisi olmalıdır. Bunun içinde, okullarda beden eğitimi öğretmenin sayısını çoğaltarak ve branş zenginliğini artırarak, ders dışı egzersiz faaliyetlerinden en iyi verim alınabilir.

Tablo 26 ve 27’de ders dışı egzersiz faaliyetlerinin adının, sportif faaliyet olarak değiştirilmesi Elazığ’da ilk öğretim ve lise dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine sorulmuş ve (% 66,67)’lik bir çoğunluk değiştirilmesi, yönünde görüş belirtmişlerdir.

Egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olması için bulgulardan da görüleceği gibi Elazığ İli ilköğretim ve lise dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin (% 46,67) okul idarecilerinin olumlu yaklaşımları ve yeterli araç, gereç ve malzemenin sağlanması gerektiği şeklinde görüş belirtmişlerdir (% 46,67). Bu durum ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun yapılmasına olumlu yansıyacaktır.

Tablo 28’deki bulgulardan, ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilmemesinde etkili olan neden olarak (% 60) oranında malzeme ve salon yetersizliği gösterilmiştir. Bu durum ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun gerçekleştirilememesi için büyük bir etkindir denilebilir.

Ülkemizin ekonomik imkanları ile orantılı olan bu husus, tüm illerimizin okullarından çoğunda mevcuttur. İlgili bakanlık ve bağlı kuruluşların bu konuda gereken çalışmaları yapmaları, özlenen amaca ulaşmaya vesile olacaktır.

Tablo 29’da bulgularda egzersiz faaliyetlerini daha verimli olması için koçluk (antrenörlük) sisteminin getirilmesi Elazığ ili ilköğretim ve lise dengi okullarda görev

yapan beden eğitimi öğretmenlerinin (% 56,66)'lık bir oranla bu sisteme evet demesi, kendilerini yetersiz gibi algılamalarından kaynaklanan bir kaygıdan olsa gerektir.

Egzersiz faaliyetlerinde antrenörlük sisteminin uygulanması yerine, her branşa bir beden eğitimi öğretmeni fikrine sıcak bakılarak, ders dışı etkinliklerde verimliliği artırmanın amaçlanmasının daha uygun olduğu söylenebilir.

Tablo 31-32'de egzersiz faaliyetlerine katılanların % 13,07'sinin kız, % 86,93'ünün de erkek olduğu görülmektedir. Egzersiz faaliyetlerine katılmayanların % 37,70'ini kız, % 62,30'unu da erkekler oluşturmaktadır. Denek grubunu 1981-1987 doğumlu öğrenciler oluşturmakta olup, 1983-1985 doğumlu öğrencilerin de yoğunlukta olduğu görülmektedir. Egzersiz faaliyetlerinin amaçları göz önüne alındığında hedef öğrenci grubu ile karşı karşıya olduğumuz söylenebilir.

Tablo 33'de Elazığ ili ilköğretim ve lise dengi okullarda egzersiz faaliyetlerini katılan ve katılmayan öğrencilerin, annelerinin çoğunun ev hanımı, babalarının mesleklerinin çoğunluğu ise serbest meslek ve memur olduğu bulgularda görülmüştür.

Bu sonuçtan da anlaşılabacağı gibi denek grubunu oluşturan öğrencilerin ailelerinin ekonomik düzeylerinin düşüktür. Bu durumun ders dışı egzersiz faaliyetlerinde verimliliği olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir.

Tablo 34'te denek grubunu oluşturan öğrencilerden, egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin fiziksel bir mazeretlerinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 35'deki bulgulara egzersiz çalışmalarına katılan ve katılmayan öğrenciler açısından yeterli araç ve gereç olup olmadığı sorulmuş ve denek grubunu oluşturan öğrencilerden egzersiz faaliyetine katılanlardan % 27,70'i, katılmayanlardan % 40,16'sı yeterli araç ve gereç olmadığını belirtmişlerdir. Bu görüş, uygulamayı yöneten beden eğitimi öğretmenlerine de sorulmuş benzer şekilde cevap alındığı bulgulardan da

anlaşılmaktadır. Öğrencilerin egzersiz faaliyetine katılıp katılmama durumları ile araçların yeterli olup olmama konusundaki düşünceleri arasındaki ilişki istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($P<0.001$). Bir başka ifade ile; egzersiz faaliyetine katılan öğrenciler, katılmayan öğrencilere göre araçların yeterli olduğuna daha fazla inanan öğrencilerdir

Tablo 36'daki bulgularda denek grubunu oluşturan egzersiz faaliyetlerine katılan ve katılmayan öğrencilerin aileleri ders dışı etkinliklere olumlu baktıkları ve çocuklarını teşvik ettiklerini görmekteyiz. Ekonomik düzeylerinin düşük olmasına rağmen çocukları ders dışı etkinliklere teşvik etmeleri sevindirici bir gelişmedir.

Öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılıp katılmama durumları ile ailelerinin rolü arasındaki ilişki istatistiği olarak anlamlı bulunmamıştır ($P>0,05$). Ailelerin rolü öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmalarında etkili değildir.

Tablo 37 ve 38'deki bulgularda ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmayan öğrenciler ve egzersiz faaliyetlerine nasıl olursa katılabilecekleri sorulmuş, etkinliklere katılmayan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu derslerini aksatmayacağına inandığında, katılabileceğini söylemişlerdir. Aynı denek grubuna, katılmamalarının sebebi sorulmuş ve boş vakitlerinin olmadığını ve derslerini aksattığı için ders dışı etkinliklere katılmadıklarını söylemişlerdir. Bu konuda beden eğitimi öğretmenlerine ve idarecilere ve ailelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Öğrencilere sportif etkinliklerin insan sağlığına faydaları, bireyin moral, motivasyon düzeyinin yükseltilmesindeki öneminin vurgulanması halinde katılımın artmasını olumlu yönde etkileyeceği beklenebilir.

Tablo 39'da egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilerden, müfredatta ders dışı etkinliklere ayrılan zamanı yeterli bulmadıklarını söyleyen öğrenci oranı % 51,54'dür. Egzersiz faaliyetleri için ayrılan zamanın uygun olması ve yeterli bilgilendirmeyle birlikte, başarı ve verimliliğin artmasını olumlu yönde etkileyecektir denilebilir.

Tablo 40,41 ve 42'deki bulgulara ders dışı etkinliklere katılan öğrenciler, egzersiz faaliyetlerinin sağlık ve eğitime, boş zamanları değerlendirmeye ve okul spor takımlarına yönelik olması gerektiğini belirterek etkinliklerin müsabakaya dayalı olarak verilerek, amaçlarının geleceğe yönelik amaçlar için olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç, etkinliklere katılan öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetleriyle ilgili az da olsa bilgilendirilmiş olmaları katılımın artırılması ve başarının yükseltilmesi açısından sevindirici olduğu söylenebilir.

Tablo 43,44 ve 45'deki bulgulara denek grubunu oluşturan egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenciler, beden eğitimi öğretmenlerini değerlendirirken yeterli olduğunu ve koçluk (antrenörlük), sisteminin gerekli olduğunu belirtmişlerdir (% 58,47). Egzersiz faaliyetlerine katılmayanlarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olduğunu belirtmişlerdir (% 49,18). Aynı denek grubu, kendilerine ders dışı egzersiz faaliyetleri hakkında bilgi verilip verilmediği sorulduğunda, etkinliklere katılanlar bilgi verildiğini (%41,54), etkinliklere katılmayanlar ise (% 41,80) oranında bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. Burada etkinliklere katılmayanların ankete verdikleri cevapta, egzersiz faaliyetleri hakkında yeterli bilgi verilmediği, etkinliklere katılmamalarının nedenini ve ders dışı etkinliklerde seviyenin yükselmemesinin sebeplerinden biridir denilebilir.

Tablo 46'da egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilere ayrıcalık tanınması, bugüne kadar ki egzersiz faaliyetlerinin amaca uygun yapılmaması, sadece okul takımlarına yönelik çalışma yapılması yanlışından kaynaklanmaktadır. Milli Eğitimin temel amaçlarıyla orantılı uygulama yapıldığında, farklı uygulamaların bir şikayet unsuru olmaktan çıkacağı söylenebilir.

Tablo 47'deki bulgulara görüldüğü gibi egzersiz faaliyetleri, okullar arası müsabakalarda okulun başarısını etkilemiştir. Bu da denek grubunu oluşturan öğretmen ve

öğrencilerin ders dışı egzersiz faaliyetlerini okul takımlarına yönelik çalışma olarak uyguladıklarından kaynaklanmaktadır denilebilir.

Tablo 48’de ders dışı etkinliklere katılan öğrenciler, etkinliklerin verimli olması ve amacına uygun olarak icra edilmesi için her branşta bir beden eğitimi öğretmeni olması gerektiği, çalışmaların hafta sonunda yapılması ve etkinliklere katılanların becerilerine göre sınıflandırılarak her öğrencinin fiziksel uygunluklarına beceri ve kabiliyetlerine uygun dalda etkinliklere katılması ve çalışmaların sevdirilerek yaptırılmasının, ders dışı etkinliklerde verimin artmasına neden olacağı söylenebilir.

* Ders dışı egzersiz çalışmalarının amacına ulaşabilmesi ve sağlıklı yapılabilmesi için gerekli olan araç, gereç, saha ve malzeme eksiklerinin giderilmesi, tüm okullara ihtiyaçları doğrultusunda kapalı salon yapılması yada birkaç okulun müşterek kullanacağı tesislerin yapılmasına önem verilmesi ve bu konu Milli Eğitimin temel ve uzun vadeli politikası olmalıdır.

* Okul idaresinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin ders dışı egzersiz çalışmalarına karşı tutumlarının yeteri kadar olumlu olmayışı, ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına ulaşmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çalışmaların amacına ulaşabilmesi için okulda görevli idarecilerin ,öğrencilerin ve ailelerin beden eğitiminin bireyin ruh ve beden sağlığı üzerindeki etkileri konusunda aydınlatılmaları gerekir.

* Egzersiz faaliyetlerinin amacına ulaşabilmesi için öğrenciyi tanıma, yönlendirme ve değerlendirme çizelgesinin öğretmenler tarafından eksiksiz tutulması ve bunun ilgili yerlerce denetlenmesi, öğretmenleri daha ciddi çalışmalara yönelterek öğrencilerden istenilen verimin alınması sağlanabilir.

* Egzersiz çalışmalarında en büyük eksiklik olan saha ,tesis ve antrenör yetersizliğinin giderilmesi için okul yöneticileri, beden eğitimi öğretmenleri ve tesislere

sahip kurum ve kuruluşların müdürleri ile birlikte Gençlik ve spor il müdürlüğü yetkilileri arasında organize bir çalışma gerçekleştirilerek ihtiyaçların karşılanması . yoluna gidilmelidir.

* Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenciler, diğer branş ve okul yöneticilerinin olumsuz tutumlarından etkilenip ders dışı faaliyetlere gelmedikleri beden eğitimi öğretmenleri tarafından söylenmektedir.Olumlu bir tutum ve davranış öğrenci ve beden eğitimi öğretmenin başarısını artıracak gibi, egzersiz faaliyetlerinin artırılmasına katkıda bulunacaktır.

* Egzersiz çalışmalarını mesai saatleri ile sınırlandırılmamalıdır, bununla beraber Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü hizmetlerini de İl merkezi ile sınırlı tutmayıp ilçelere ve beldelere uzman ve antrenör göndererek, sportif kurslar, seminerler ve hakemlik kursları açarak spora dolayısı ile egzersiz çalışmalarına ilgiyi artırmalıdır.

7. KAYNAKLAR

1. Alıcıgüzel İ.(1979). İlk ve Orta Dereceli Okullarda  ğretim ve Aka. İstanbul. Sayfa 161.
2. Erkal M. (1979). Sosyolojik Açıdan Spor. Filiz Kitapevi, İstanbul. Sayfa 161.
3. İlk ve Orta  ğrenim Kurumları Ders İçi ve Ders Dışı alışma Talimatı. (1991). Ankara. Sayfa 271.
4. Ketten M. (1974)Türkiye’de Spor. Ayyıldız Matbaası, Ankara. Sayfa 157.
5. Koç Ş. (1988) Orta  ğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları. T.D.E. Yayınları. Sayfa 55.
6. M.E.B. ve S.İ.D. Başkanlığı. (1981). Beden Eğt. Spor ve İzcilik Uygulamaları Talimatı. M.E.B. Basımevi, Ankara. Sayfa 270.
7. M.E.B. Tebliğler Dergisi. (1986). M.E. Basımevi, Ankara. Sayı 2206, Sayfa 17.
8. ME.B. Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Dersi  ğretim Programları. (1988). M.E.B. Basımevi, İstanbul. Sayfa 167.
9. M.E.B. Okul içi Beden Eğitimi Spor ve İzcili Daire Başkanlığı. (1991). Ankara. Sayfa 271.
10. M.E.B. İlköğretim Genel Müdürlüğü. (1995). İlköğretim Programı. Ankara. Sayfa 51.
11. M.E.B. (1999). Ders ve Ek ders Saatlerine İlişkin Esaslar. Ankara. Sayfa 26.
12. Öztürk J.(1982) Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi. Uğur Matbaası, İstanbul.Sayfa 71.
13. Resmi Gazete. (1970). Ankara. Sayı 10032, Sayfa 18.

14. Resmi Gazete. (1976). Ankara. Sayı 15653, Sayfa 55.
15. Resmi Gazete. (1983). Ankara. Sayı 18941, Sayfa 17.
16. Resmi Gazete. (1983). Ankara. Sayı 18941, Sayfa 26.
17. Taymaz, H. (1986). A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara. Sayfa 21.
18. Tezcan, M. (1982). Boş Zamanlar Sosyolojisi. Filiz Kitabevi, İstanbul. Sayfa 4.
19. Ulus Ş. (1989). Spor Bilim Dergisi, İstanbul. Sayfa 22.
20. Zorlu E. (1973). Boş Zamanlar Sorunu. E.S.B. Yayını, Ankara. Sayfa 17.

8. EKLER

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİ İÇİN

Kıymetli Meslektaşlarım, bu anket beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma çalışması olarak hazırlanmıştır. Zırlanan ankete vereceğiniz objektif cevaplar araştırmanın olumlu sonuçlar vermesine ve en eğitimi alanına olan katkısının artmasına neden olacaktır.

Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim

Atalay GACAR

Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz ☐ Erkek ☐ Bayan
 Medeni durumunuz ☐ Evli ☐ Bekar
 Mezun olduğunuz okul ☐ Eğitim Enstitüsü ☐ Spor Akademisi
☐ Bed.Eğt.Sp.Y.O. ☐ Diğer

Mezun olduğunuz uzmanlık ve yardımcı uzmanlık dalınız

Uzmanlık Yardımcı uzmanlık

İdarecilik göreviniz var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

Okul öğrenci mevcudunuz nedir?

Okulunuzdaki beden eğitimi öğretmenlerinin sayısı nedir?

Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrenci mevcudu nedir?

Beden eğitimi alan dersi olarak seçen öğrenci sayısı nedir? :.....

Okul idarecileri egzersiz çalışmalarında size ne düzeyde katkıda bulunuyor?

- ☐ Destek oluyorlar ☐ Bizi kendi halimize bırakıyor
☐ Katkıları yok ☐ Problemleri çözmiyor
☐ Genelde engel oluyor
☐ Yardımcı olmaya çalışıyorlar ama imkansızlıklardan dolayı ellerinden bir şey gelmiyor

Okul idaresi ders dışı egzersiz faaliyetlerinden ne bekliyor?

- ☐ Okul takımının şampiyon olmasını ☐ Öğrencilerin disipline edilmesini
☐ Öğrencilerin boş zamanlarını en olumlu şekilde değerlendirilmesini
☐ Sağlıklarının korunmasını ve desteklenmesini
☐ Diğer (belirtiniz)

- Egzersiz çalışmalarını haftanın hangi günlerinde yapıyorsunuz?

.....

- Beden Eğitimi derslerinde müfredata bağlı olarak yapmış olduğunuz egzersiz sizce öğrenciler açısından yeterli mi?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

☐ Diğer (belirtiniz)

14- Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarının, ders dışı egzersiz çalışmalarına katılmalarında ne düzeyde etkili olduğuna inanıyorsunuz.

- ☐ Ekonomik düzeyin iyiliği katılımı artırıyor
☐ Ekonomik düzeyin düşüklüğü katılımı azaltıyor
☐ Öğrencilerin ekonomik düzeyi spor branşı seçmeyi etkiliyor
☐

15- Ders dışı egzersiz çalışmaları öğrencilerin profesyonel anlamda sportif faaliyetlere katılmaları için yeterli mi?

- ☐ Yeterli ☐ Çalışma sayısı artırılmalı
☐ Dışarıda kulüp çalışması takviyesi gerekli ☐ Okulda kulüpleşme gerekli

16- Mezun olduğunuz uzmanlık alanı dışında kaç branşta ders dışı egzersiz faaliyeti yaptırıyorsunuz?

.....

17- Ders dışı egzersiz çalışmaları için yeterli araç gereç var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

18- Ders dışı egzersiz çalışmalarında hangi spor branşlarında faaliyetler yapıyorsunuz?

.....

19- Sizce ders dışı egzersiz çalışmaları nasıl olmalıdır?

- ☐ Sağlık ve eğitime yönelik olmalı
☐ Boş zamanları değerlendirmeye yönelik olmalı
☐ Okul takımlarını çalıştırmaya yönelik olmalı
☐ İzcilik ve halk oyunlarına yönelik olmalı
☐ Diğer (belirtiniz)

20- Egzersiz çalışmalarının öğrenciler üzerinde ne gibi etkilerini gözlemliyorsunuz?
 (Psikolojik-fiziksel beceri) kısaca belirtiniz.

.....

21- Egzersiz çalışmalarınıza engelli öğrencilerden katılan var mı?

- ☐ Var ☐ Yok ☐ Çok az katılım var

22- Egzersiz çalışmaları yaparken öğrencileri yaş ve cinsiyetlerine göre gruplara ayırıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

EK-1 C

23- Sizce ders dışı egzersiz çalışmalarına öğrencilerin katılma nedenleri nelerdir? Kutuların içerisine size göre önem sırasına göre numara yazınız.

☐ Sosyal statü kazanmak	☐ İleride sporcu olmak yada spor bölümlerine girmek
☐ Sağlık olmak	☐ Geleceğe dönük amaçları için
☐ Çevresinden uzaklaşmak	☐ Arkadaşlık kurmak ve geliştirmek
☐ Diğer (belirtiniz)	

24- Ders dışı egzersiz çalışmalarınızın öğrencilerin derslerini aksattığına inanıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

25- Öğrencilerin yeteneklerini ve performanslarını ortaya çıkarmaya yönelik test çalışmaları yapıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

26- Ders dışı egzersiz çalışmalarında yetenekli gördüğünüz öğrencileri çevrenizdeki spor kulüplerinin çalışmalarına katılmaları için yönlendiriyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

27- Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin daha verimli olması için neler yapılmalıdır? Maddeleyiniz.

.....
.....
.....

28- Ders dışı egzersiz faaliyetinin adını, ders dışı sportif faaliyet olarak değiştirmek uygun olur mu? Veya başka öneriniz var mı?

.....
.....

29- Ders dışı egzersiz faaliyetlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilememesinde etkili olan nedenler aşağıdakilerden hangisidir? Önem sırasına göre kutuları numaralandırınız.

☐ İdarecilerin ilgisizliği	☐ Malzeme ve salon yetersizliği
☐ Öğrencilerin ilgisizliği	☐ Beden eğt. öğretmenlerine maddi destek azlığı
☐ Velilerin olumsuz bakışı	☐ Kalabalık öğrenci talebi
☐	☐
☐	☐

30- Bu faaliyetler için okullarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olduğuna inanıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

EGZERSİZ ÇALIŞMALARINA KATILMAYAN ÖĞRENCİLER İÇİN

Sevgili Öğrenciler, bu anket beden eğitimi öğrencilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma çalışması olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan ankete vereceğiniz objektif cevaplar araştırmanın olumlu sonuçlar vermesine ve beden eğitimi alanına olan katkısının artmasına neden olacaktır.

Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

Atalay GACAR
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz :

2- Doğum tarihiniz :

3- Okulunuzun adı :

4- Anne ve baba mesleğiniz :

5- Egzersiz çalışmalarına mani herhangi bir fiziksel engeliniz var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

6- Sizce ders dışı egzersiz çalışmaları için okulunuzda yeterli araç ve gereç var mı?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

7- Ders dışı egzersiz faaliyetlere katılmamanızda ailenizin rolü nedir?

☐ Katılmamı teşvik eder ☐ Katılmamı istemez

☐ Diğer (belirtiniz)

8- Sizce ders dışı egzersiz faaliyetleri nasıl olursa katılmayı düşünürsünüz?

☐ Sağlık ve hareket eğitimine yönelik olursa

☐ Boş zamanları değerlendirmeye yönelik olursa

☐ Okul spor takımları çalıştırmaya yönelik olursa

☐ Bunların tümünü de kapsayan çeşitlilikte ve seçmeli olursa

☐ Derslerimi aksatmayacağına inanıyorsam

☐ Beslenme ve kıyafet yardımı yapılsa

☐ Öğretmenler tarafından zorlama ve aşırı disiplin görmeyeceğime inanırsam

☐ Sağlık, çevre ve hijyen şartlarına uyulursa

☐ Yeterli saha ve malzeme olursa

☐ Diğer (belirtiniz)

9- Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmamanızın sebebi nedir ?

.....
.....

10- Beden eğitimi öğretmenlerini bu faaliyetler için yeterli buluyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

11- Bu faaliyetler için okullarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olduğuna inanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

12- Ders dışı egzersiz faaliyetleri hakkında size yeterli bilgi veriliyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

13- Öğretmenlerin not değerlendirmesinde ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılan öğrencilere ayrıcalık tanıdığına inanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen

EGZERSİZ ÇALIŞMALARINA KATILAN ÖĞRENCİLER İÇİN

Sevgili öğrenciler, bu anket beden eğitimi öğrencilerinin ders dışı egzersiz faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma çalışması olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan ankete vereceğiniz objektif cevaplar araştırmanın olumlu sonuçlar vermesine ve beden eğitimi alanına olan katkısının artmasına neden olacaktır.

Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

Atalay GACAR
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz :
2. Doğum tarihiniz :
3. Okulunuzun adı :
4. Anne ve baba mesleğiniz :
5. Egzersiz çalışmalarına mani herhangi bir fiziksel engeliniz var mı?
☐ Evet ☐ Hayır
6. Sizce ders dışı egzersiz çalışmaları için okulunuzda yeterli araç gereç var mı?
☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen
7. Ders dışı egzersiz faaliyetlerine katılmanızda ailenizin rolü nedir?
☐ Katılmamı teşvik eder ☐ Katılmamı istemez
☐ Diğer (belirtiniz)
8. Ders dışı egzersiz çalışmaları için müfredatta ayrılan zamanı yeterli buluyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır ☐ Diğer (belirtiniz)
9. Sizce ders dışı egzersiz faaliyetleri nasıl olmalı?
☐ Sağlık ve hareket eğitimine yönelik olmalı
☐ Boş zamanları değerlendirmeye yönelik olmalı
☐ Okul spor takımlarını çalıştırmaya yönelik olmalı
☐ Bunların tümünü de kapsayan çeşitlilikte ve seçmeli olmalı
☐ Diğer (belirtiniz)
10. Sizce ders dışı egzersiz faaliyetleri nasıl uygulanmalı?
☐ Teorik ☐ Uygulamalı ☐ Teorik + uygulamalı
☐ Müsabakaya yönelik ☐ Spor branşı öğrenme ve beceri geliştirmeye yönelik
☐ Diğer (belirtiniz)

11. Ders egzersiz faaliyetlerine katılmanızın sebebi nedir?

- ☐ Sosyal statü kazanmak ☐ Sağlıklı olmak
☐ İleride sporcu olmak ☐ Spor yapmış olmak
☐ Geleceğe dönük amaçlar için (Beden eğitimi bölümlerine girmek vb.)
☐ Diğer (belirtiniz)

12. Beden eğitimi öğretmenlerini bu faaliyetler için yeterli buluyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

13. Bu faaliyetler için okullarda koçluk (antrenörlük) sisteminin gerekli olduğuna inanıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

14. Ders dışı egzersiz faaliyetleri hakkında size yeterli bilgi veriliyor mu?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

15 Okullar arası müsabakalarda okulunuzun başarında egzersiz faaliyetlerinin rolü var mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen ☐ Diğer (belirtiniz)

16. Bu faaliyetler sizce nasıl uygulanmalıdır ? (Önem sırasına göre kutu içine alıp numara veriniz)

- ☐ Her spor branşında bir öğretmen olmalı
☐ Çalışma programı hafta sonuna kaydırılmalı
☐ Öğrenciler beceri sırasına göre sınıflandırılmalı
☐ Çalışmalar sevdilerek uygulatılmalı
☐

9. ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında İzmir'in Tire İlçesinde doğdum. İlk, orta, Lise tahsilimi aynı ilçede tamamladıktan sonra 1995 yılında Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokuluna girdim. 1999 yılında ihtisas Hentbol, yardımcı ihtisas Judo alanlarından mezun oldum. 2 yıl Fırat Üniversitesi Spor Kulübü birinci Lig Hentbol takımında yardımcı antrenör olarak görev yaptım. Halen aynı kulüpte görevimi sürdürmekteyim.